

B. 110027

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TAGAJÁNLÁSOK

1938-BAN

KÉZIRATUL

BUDAPEST

1938

B 110027

TAGAJÁNLÁSOK

1938-ban.

AZ I. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK :

A M. T. Akadémia első osztályába *tiszteleti tagnak* ajánljuk **CSÁSZÁR ELEMÉR** rendes tagot.

Az Akadémia Császár Elemért 1909-ben választotta meg levelező, majd 12 évi levelező tagság után 1921-ben rendes tagnak. Azóta Császár buzgó és eredményteljes munkában 17 évet töltött el. Széleskörű munkásságának fejlődését a következő adatok tüntetik fel :

1909-ben 5 önálló műve, 15 értekezése, 90 cikke, 107 bírálata ; 1921-ben már 13 önálló műve, 44 értekezése, 168 cikke, 319 bírálata volt ; ma, 1938-ban pedig munkásságának összege : 30 önálló mű, 90 értekezés, 290 cikk és 927 bírálat.

Amilyen tekintélyes ez a munkásság mennyiségileg, olyan minőségileg is. Megállapítható, hogy Császár írói munkássága minden részletében a 44 év előtt kitűzött cél szolgálatában állott. A nemzeti hagyományok tisztelete, ennek szellemében a józan fejlődés elősegítése, az újabb eszmeáramlatok tárgyilagos elbírálása, szigorú erkölcsi felfogás, vonzó és a magyar szellemet sugárzó stílus és előadás jellemzik Császár írói munkásságát az első betűtől az utolsóig.

Amikor 1909-ben Verseghy Ferenc és Ányos Pál életrajza és költeményeiknek kiadása alapján ajánlója megállapította írói érdemeit, és amikor 1921-ben, *Kisfaludy Sándor életrajza, Beszenyei akadémiai törekvései, A német költészet hatása XVIII. századi irodalmunkra, A magyar regény története* c. nagy tanulmányai és nagyszámú bírálat, ismertetés alapján ajánló kiemelték, hogy dolgozatait eredeti kutatásokon alapuló sokoldalú tudás, az irodalmi művek értékelésében biztos ítélet, minden

munkáját gondos stílus, egész működését fáradhatatlan és lelkes buzgóság jellemzi, — oly találóan emelték ki írói erényeit, hogy ezeket csak megismételni lehet azzal, hogy Császár Elemér minden hozzáfűzött reménynek megfelelt és az Akadémiának 29 évi működése alatt sok hasznos szolgálatot tett. Minden évben tagja volt valamely (sokszor évenként 4—5) bíráló bizottságnak, nagyon sokszor ő írta és terjesztette elő a bírálati jelentést is. Gyakran olvasta fel osztályüléseken egy-egy jeles tanulmányát (*Az irodalmi kritika, Bessenyei természetérzéke, Toldy Ferenc kritikai munkássága, Bánk bán első kidolgozása*). Több ünnepi- vagy közülésen hallhattuk egy-egy érdekes és tartalmas tanulmányát (*Zalán futása, Shakespeare és a magyar költészet, Arany János és az utókor, Berzsenyi Dániel jelentősége*). Több nagyhatású emlékeszéd is dicséri tömör, világos előadását és jellemző erejét.

Utóbb írt nagyobb műveit pedig (*A magyar regény története, A magyar irodalmi kritika története a szabadságharcig*), az adatok bősége mellett a sikeres rendszerezés, szigorú tárgyilagosság, nemes felfogás és előkelő előadás jellemzi.

Mindezeket kiegészíti páratlanul gondos szerkesztői munkássága. Mennyi értékes értekezéssel, adattal gazdagították irodalmunkat az általa 1914-től szerkesztett Irodalomtörténeti Közlemények vagy Irodalomtörténeti Füzetek!

Császár Elemér nagy és jelentős munkásságának szép eredményét érthette meg születésének 60. évfordulóján. Az utolsó tíz évben végzett tanítványainak egy csoportja (legnagyobb részt kezdő tanárok, tisztviselők) egy-egy dolgozattal (Irodalmi Dolgozatok 1934) kedveskedtek mesterüknek. Hitvallást tettek, hogy tanáruk eszméiért, tudományos meggyőződéséért és eredményeiért lelkesedve, az általa kijelölt utakat próbálják járni. Csak azt fűzhetjük ehhez hozzá, hogy e dolgozatok közt néhány nagy meglepetést keltett.

Császárt írói munkássága ajánlja a leghathatósabban a kitüntetésre.

Viszota Gyula r. t.
Badics Ferenc t. t.
Csengery János t. t.
Szinnyei Ferenc r. t.
Pintér Jenő r. t.
Horváth János r. t.
Solymossy Sándor r. t.
Papp Ferenc l. t.

Zlinszky Aladár l. t.
Szász Károly l. t.
Kéký Lajos l. t.
Pukánszky Béla l. t.
Gulyás Pál l. t.
Alszeghy Zsolt l. t.
Brisits Frigyes l. t.

Dr. GYOMLAY GYULÁ-t, a pécsi Erzsébet-Tud. Egyetem nyug. ny. r. tanárát, Akadémiánknak 40 év óta levelező tagját dr. Némethy Géza helyére *tiszteleti tagnak* ajánljuk.

Levelező taggá választása óta kifejtett munkásságának főbb jelenségei:

1. *Epilegomena ad Homerum* (Akad. Ért. 1923.) latin nyelven, új szempontokat jelöl ki a Homeros-kutatás számára.

2. Jelentős működést fejtett ki a *görög retorika terén* az Egy. Philol. Közönyben megjelent ismertetésekkel és az Ókori Lexikonban a görög állami és jogi régiségekre s a görög szónoki irodalomra vonatkozó összes címszavak alapos kidolgozásával.

3. A magyar történelemmel összefüggő byzantiumi görög irodalom terén kifejtett munkásságához tartoznak:

a) *A magyaroknak Constantinus Porphyrogenitus-féle ősi nevééről* (E. Phil. Közl. 1898).

b) *Bölcs Leo taktikája, mint magyar történelmi kútforrás* (Akad. Ért. 1901).

c) A Leo-kérdésben *több vitázó cikk* a Századokban, az Akad. Értesítőben és az E. Phil. Közönyben.

d) Megtalálta, kiadta és magyarázta *Szent István veszprémi apátsági alapító oklevelének* Kálmán-korabeli hitelesebb múzeumi példányát, bebizonyította eredetiségét az Orsz. Levéltárban őrzött másolattal szemben (Akad. Ért. 1901) s megfejtette benne az oklevélileg igazolható legrégebb magyar szót (Akad. Ért. XV. 504. sk. 1.).

4. Az *új-görög népnyelv* irodalmi jogosultságának kérdésében kifejtette elveit Pecz Vilmos idevágó munkájának bírálatában (Magyar Nyelvtud. I. 1907).

5. Mint az új-grammatikus iskolának nálunk egyik legrégebb híve, tisztázta az *ú. n. igeidők* sokat vitatott elméletét a Nyelvtud. Közlemények több évfolyamában megjelent (1907—1913) terjedelmes munkájában a görög és latin nyelvre vonatkozólag. A magyar nyelvre vonatkozó eredményeket részben, a Beöthy-émlékkönyvben, részben az Akad. Értesítőben (XXIII, 129—137) részben a Magyar Nyelvben (1923, XIX—XX) tette közzé: *«A magyar igeidők rendszere»*. Az ezekben kimutatott eredményeket Gombocz Zoltán és Klemm Antal is alapvetőknek ismerték el. Klemm Antal fel is vette őket a Mondattan elmélete és a Magyar történelmi mondattan c. műveibe s a Finnisch-Ugrische Forschungen c. folyóiratban (XVII. k. 279. l.) kijelentette, hogy «Gyomlay kutatásai e téren nagy haladást jeleznek Szarvas Gábor monografiája óta».

6. Szaktudományát népszerűsítő célzattal megírta a *Görögök történeté*-t (1899), amely tárgyára nézve ma is hasznos tájékoztató munka.

7. *Világhódító* c. tragédiája megnyerte az Akadémia Teleki-jutalmát (1920).

8. Petőfi két versének ó-görög fordítása (Petőfi-Emlékkönyv 1909).

9. *Emlékbeszéd Bartal Antal r. tag felett.* (Akad. Emlékb. 1912.) Ebben a klassz. filológiának hazánkbeli fejlődését is feltüntette.

10. Megnyitó előadás a *Parthenon* 1918. évi első közgyűlésén (Parthenon 1926).

11. Elismerésre méltó munkásságot fejtett ki *15 éven át*, mint az *Akadémia klassz. fil. bizottságának előadója* és kiadványainak gondos sajtó alá rendezője. Előadó tisztjéről, melyre ismételve megválasztották, vidéki egyetemi tanszékének elfoglalásakor mondott le.

Gyomlay Gyula nemcsak mint kitűnő képzettségű, antik és modern nyelvekben és irodalmakban kiváló mértékben jártas klasszikus filológus méltó a tiszteleti tagságban kifejezésre jutó elismerésre, hanem mint példaszerű, lelkes és nagyhatású tanár, aki 106 féleven át tanított a tanárképző intézetekben, a budapesti és pécsi egyetemen s mint pécsi rektor, székfoglaló beszédében (Pécs 1926) is iparkodott megértetni a művelt közönséggel is az antik irodalmi tanulmányok nemzetfenntartó és nemzetnevelő fontosságát. Pécsi tanárkodása alatt latin nyelvi írói készségével is jelentős szolgálatot tett a magyarság ügyének azzal, hogy az Erzsébet-Tud. Egyetem nevében 15 éven át ő fogalmazta az európai egyetemekhez intézett latin iratokat, melyek Pécsen *Acta Latina* címen meg is jelentek (1936). Köztük van első helyen az a tiltakozó latin *Szózat* is, melyet a három vidéki egyetem megbízásából a pozsonyi Mária Terézia-szobor elpusztításakor Európa összes egyetemeihez és akadémiaihoz intézett.

Figyelemreméltó, hogy Gyomlayt egész munkásságában majdnem kivétel nélkül a magyarságot közvetlenül érdeklő tárgyak foglalkoztatták és irányították (fent említett akad. értekezéseiben) és a magyar nyelvészet terén is szívesen foglalkozott a magyaros kiejtésre, szórendre, hangsúlyozásra és hanglejtésre vonatkozó kérdésekkel, az új-grammatikus iskola híveként mindig lélektani alapjait kutatva az illető nyelvi jelenségeknek. Főképp nyugalomba vonulása óta kezdte közzétenni a magyar nyelvre vonatkozó többi kutatásainak eredményeit. Így *A tudákos helyesírásról és kiejtésről* szóló értekezését 1934-ben adta ki Pécsen. *A feltételes-megengedő mondatok szórendjéről, hangsúlyozásáról és hanglejtéséről* szóló értekezése a Magyar nyelv c. folyóiratban jelent meg; *A felolvasó és szavaló művészetéről* szóló terjedelmes tanulmánya a Budapesti Szemlében fog megjelenni. *Arany János inverzióiról és verseléséről* is most teszi közzé kutatásainak eredményét.

Hogy a a nyelvhelyesség kérdéseivel nemcsak elméletileg foglalkozik, hanem a hangoztatott követelményeket írásaiban is megvalósítani törekszik, azt klasszikus fordításai (Platon, Demosthenes, Homeros) s az Akadémia koszorúja (Teleki-díj 1920) is bizonyítja.

Gyomlay Gyulának, az európai műveltséggel bíró, magyar-ságában tántoríthatatlanul lelkes tudósnak és példaszerű tanárnak tiszteleti taggá választásával a Magyar Tud. Akadémia egy nemes eszméért és nagy ideálokért való munkásságban töltött hosszú életpályának adja meg az elismerés koszorúját.

Csengery János t. t.

Badics Ferenc t. t.

Szinnyei Ferenc r. t.

Láng Nándor r. t.

Huszi József l. t.

Szász Károly l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Szidarovszky János l. t.

A M. T. Akadémia első osztályába *tiszteleti* tagnak ajánljuk **Voinovich Géza** rendes tagot, az Akadémia főtítkárát.

Voinovich Gézát az Akadémia 1910-ben választotta meg levelező, 1923-ban rendes tagjává, úgyhogy ma 28 éve tagja Akadémiánknak.

Több kitűnő tanulmányával (Arany László, b. Eötvös József-pályadíjat nyert életrajzával, Shakespeare-tanulmányai-
val) és b. Eötvös József műveinek jegyzetekkel ellátott, továbbá a Klasszikus Regénytár előszóval ellátott kiadásával vonta magára a figyelmet. Előszavaiban a legtöbbször néhány tömör vonással remek képet ad az illető regényíróról. Ilyenmű munkásságát folytatta Madáchról írt hatalmas életrajzával, Petőfi költeményeinek nagybecsű kiadásával, két szomorújátékával: a Vojnits-díjat nyert *Mohács*ával és *Rákóczi*jával. Mint rendes tag még szorosabb összeköttetésbe jutott az Akadémiával. Minden évben valamely pályadíj bírálója, igen sokszor előadója volt tartalmas jelentéssel. Mint színműíró költői íveléssel folytatta munkásságát. A *Magyar passio* és *A letört ág* c. szép színműve mellett több bájos egyfelvonásos művet adott ki (*Szívárvány*, *Keresztút*, *Láderc*). Ezenfelül két kötetben kiadta finoman megírt elbeszéléseit (*Emberék és árnyékok* és *Képek a nagy képeskönyvből*). Sok kisebb és figyelemreméltó értekezés, cikk mellett kiadta Arany János összes munkáit 5 kötetben, Arany János kisebb költeményeit bevezetéssel és temérdek adatban gazdag jegyzetekkel. Ez utóbbi valóban művészi kiadásban megvalósította kitűzött célját, mert Arany «életén át megmutatta kisebb költeményeit és kisebb költemé-

nyein át megrajzolta Arany életét». Írt két kiválóan értékes tanulmányt Jánosi Gusztávról és Gyulai Párról. Megjelentette Arany János több kötetre tervezett életrajzának I. és II. kötetét. Ez a páratlanul teljes életrajz adatainak bősége mellett bővelkedik a szép és csengő magyarsággal megírt, költői részletekben, finom tollú méltatásokban, tömör és találó jellemzésekben. Művét nagy érdeklődéssel fogadta a kritika és közönség egyaránt, és várja folytatását, éppúgy annak az ígéretnek beváltását is, hogy sajtó alá rendezi Arany műveinek teljes kritikai kiadását. Rá kell mutatnunk angol irodalomtörténetére is, amely szerkezetének egyszerűsége, jellemzéseinek szépsége, nyelvének folyamatossága miatt méltán érdemel figyelmet.

A felsorolt művek mind azt bizonyítják, hogy Voinovichban «a komoly készség széleskörű műveltséggel és erős formaérzékkel társul, s hogy e tulajdonságai miatt a legjelentősebb esztétikusaink és irodalomtörténetíróink közé tartozik». Ki kell emelni Voinovich szerkesztői munkásságát is. Az Akadémia annak ellenére, hogy Voinovich még nem volt akadémikus, Gyulai Pál után 1909-ben rábízta Berzeviczy Albert és Beöthy Zsolt közreműködése mellett a Budapesti Szemle szerkesztését. 1914-ben Beöthy Zsolt Berzeviczy nevében is kijelentette, hogy Voinovich szerkesztői feladatát kiváló buzgalommal, készséggel és tapintattal végzi, s így kiküldetésük folytatására sem alaki, sem tárgyi szükség nincs. Ezt az Akadémia el is fogadta. Nagy érdeme Voinovichnak, hogy a Budapesti Szemlét mindíg, még a legsúlyosabb időkben is fenn tudta tartani a régi színvonalon. Sok-sok jeles, tartalmas tanulmány látott napvilágot lapjain nemzeti szellemben irányt jelölve.

Mint főtítkárr nagy buzgósággal működik azon, hogy a nagy alapítvány mielőbb és minél nagyobb mértékben álljon Akadémiánk irodalmi és tudományos céljainak előmozdítására.

Mindezek a jelenségek a leghathatósabban ajánlják Voinovichot a tiszteleti tagságra.

Viszota Gyula r. t.
Badics Ferenc t. t.
Csengery János t. t.
Szinnyei Ferenc r. t.
Pintér Jenő r. t.
Horváth János r. t.
Solyomossy Sándor r. t.
Papp Ferenc l. t.

Zlinszky Aladár l. t.
Szász Károly l. t.
Kéky Lajos l. t.
Pukánszky Béla l. t.
Gulyás Pál l. t.
Alszeghy Zsolt l. t.
Brisits Frigyes l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK:

Alulírottak az I. osztály A) alosztályába *rendes tagnak* ajánljuk **FÖRSTER AURÉL** levelező tagot.

Förster Aurél az Akadémia levelező tagjává történt megválasztása (1921.) óta korábbi értékes irodalmi munkásságát újabb jelentős tanulmányokkal gyarapította. A klasszikus görög auktorokra vonatkozó magyarázatain kívül, amelyek az Egyetemes Philológiai Közlöny 1920., 1921. és 1923. évi kötetében jelentek meg, következő munkáit emeljük ki: *A Magyar Tudományos Akadémia és a klasszikus ó-kor* (Bp. 1927.) c. művében az Akadémia kéziratárában levő kiadatlan anyag felhasználásával rajzolja meg az ókori görög és latin filológia történetét akadémiánkkal kapcsolatban 1883-ig. Rámutatva a végzett tanulmányok humanisztikus és műfordítói irányaira, egyszersmind a XIX. századi magyar művelődésre és a klasszikus filológiának a magyar nyelv művelésében való szerepére is új világlátást vet. *Az aristotelesi ú. n. Parva Naturalia szerkezete és keletkezése* c. értekezése (Bp. 1932.) a középkori eredetű «Parva Naturalia» címen ismert aristotelesi irat-ciklus keletkezésére vonatkozó beható és mélyen járó kutatásainak eredményeit tárja fel, s mintegy előtanulmány a Parva Naturalia készülő új kritikai kiadásához, amelyen a szerző már hosszabb idő óta dolgozik. *Wilamowitz-Moellendorff Ulrik báró emlékezete* című emlékbeszédében (Bp. 1933.) a nagy német princeps philologorum egyéniségéről és páratlan munkásságáról ad megkapó képet, beleillesztve azt a görög és latin tanulmányok újabb fejlődésének keretébe.

Legyen szabad még rámutatnunk arra a tényre, hogy Förster Aurél mint az Egyetemes Philológiai Közlöny szerkesztője (1915—1925) és mint az Akadémia Klasszikus Filológiai Bizottságának előadója is nagy érdemeket szerzett a hazai görög-latin tanulmányok fejlesztése terén.

Mindezek alapján Förster Aurélt, a hazai görög filológia érdemes művelőjét, Aristoteles külföldön is ismert kutatóját melegen ajánljuk a rendes tagságban rejlő elismerésre és kiüntetésre.

Csengery János t. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Melich János ig. és r. t.

Szidarovszky János l. t.

Láng Nándor r. t.

Dr. HUSZTI JÓZSEF-et a Pázmány Péter-Tud. Egyetem ny. r. tanárát, az Orsz. Közoktatási Tanács ügyvezető alelnö-

két, három akadémiai bizottság előadóját, a M. T. Akadémiának 1922. óta levelező tagját, a M. T. Akadémia I. oszt. nyelvtudományi alosztályába *rendes tagul* ajánljuk.

Levelező taggá választása óta kifejtett irodalmi munkássága a következő:

1. *The Beginning of the Renaissance in Hungary*. The Oxford Hungarian Review 1923.

Összefoglaló ismertetése a magyar renaissance kezdetére vonatkozó kutatásoknak azzal a céllal, hogy az angol közönség a magyarságnak, mint az európai kultúra teljesjogú részének a renaissance-mozgalomban való tevékenységét összehasonlító alapon megvilágítva lássa.

2. *Marcus Aurelius római császár Elmélkedései*. Fordította H. J. Budapest, 1923. (Filozófiai Könyvtár IV.)

3. *Platonista törekvések Mátyás király udvarában*. Pécs, 1925. (Minerva könyvtár I.)

Megjelent teljes terjedelemben olasz nyelven is: *Tendenze platonizzanti alla corte di Mattia Corvino*, Giornale critico della filosofia Italiana, 1930.

A nagyobb terjedelmű dolgozat kimutatja, hogy az olasz renaissance világszemléletét olyan mélyen befolyásoló neoplatonizmus Magyarországon is korán, minden más európai országot megelőzően gyökeret vert. Már Hunyadi Mátyás trónrajutása előtt megállapíthatók a platonizmus tanulmányozásának nyomai. A teljes kivirágzás mégis Mátyás humanista környezetében történt meg; a magyar humanisták élükön az uralkodóval, a legszorosabb összeköttetést tartották fenn Marsilio Ficino firenzei körével. A platonizmusra vonatkozó munkák igen jelentékeny helyet foglaltak el a Bibliotheca Corviniana könyvei között.

4. *Antonius Thebaldeus költeménye Mátyás királyhoz*. Klebelsberg-émlékkönyv, 1925. — Megjelent olasz nyelven is: *Le relazioni di Antonio Tebaldeo colla corte di Mattia Corvino*, Archivum Romanicum 1927.

A nagy olasz humanista egy addig ismeretlen költeményének kéziratból való publikálása és magyarázata. A költemény igen jelentős emléke a magyar-olasz humanista kapcsolatnak Mátyás korából.

5. *Hippokratesi hagyomány nyomai Ovidiusnál*. EPhK. 1927.

A Némethy-émlékfüzet számára írt cikk azt igyekszik bebizonyítani, hogy a *Medicamina faciei* egyes receptjeiben még a hippokratesi hagyományra visszavezethető elem lappang.

6. *Mantegna és Janus Pannonius*. Századok, 1925—26.

Balogh Jolán megállapításaival szemben hangsúlyozza, hogy a Mantegnától festett Eremitani-freskó állítólagos Janus-Pan-

nonius-portréja ilyennek nem fogadható el. Bizonyítékok hiányában nem fogadható el Janus képmásának a bécsi Plautuskódex ifjúja sem.

7. *Philippus Beroaldus Junior költemények Keserű Márkushoz.* EPhK. 1926.

Egy eddig ismeretlen adalék a magyar-olasz humanista kapcsolatok történetéhez.

8. *Callimachus Experiens költeményei Mátyás királyhoz.* Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből XXIV. 11. Budapest, M. T. Akadémia, 1927.

A Lengyelországban nagy szerepet játszó humanista addig kiadatlan magyar vonatkozású költeményeinek kiadása és magyarázata. A tanulmány egyik legfontosabb eredménye, hogy Callimachus egy ideig Mátyás udvarában tartózkodott, s akkor írta ezeket a költeményeket.

9. *Francesco Maturanzio magyar vonatkozású költeményei.* EPhK. 1927.

A szerző a Bibl. Ottob.-ban egy anonim kódexben két magyar vonatkozású költeményt talált. További kutatásai során megállapította, hogy a kódex Maturanzio műveit tartalmazza s magának a költőnek kezeírása. Az egyik költemény egy bizonyos Ladislaus Pannonius-hoz szól, akit a szerző azonosít a XV. sz.-i magyar humanizmus nagy ígéretével, Vetési Lászlóval. Ezzel kapcsolatban ismerteti azt a bolognai kódexet, amely Vetési Lászlónak ránk maradt, eddig részben ismeretlen munkáit tartalmazza.

10. *Janus Pannonius asztrológiai álláspontja.* Minerva, 1927. Előmunkálat a későbbi Janus Pannonius-monográfiához.

11. *Adalékok Marliani Korvin János-epithalamiumának történetéhez.* M. Könyvszemle, 1927.

Az Ábel Jenőtől felfedezett és kiadott epithalamium keletkezését és bemutatásának körülményeit világítja meg.

12. *Klasszika filológia.* A Magyary Zoltántól szerkesztett tudománypolitikai összefoglaló munka számára a klasszikus filológiai törekvések ismertetése. Megjelent német nyelven is. Magyarul 1927-ben, németül 1932-ben.

13. *Contributo alla storia della Biblioteca Estense.* Archivum Romanicum, 1927.

V. László magyar király és az Este-könyvtár összeköttetéseit ismertető rövid cikk.

14. *Platon eszményi állama.* Széphalom, 1927.

Platon Politeia-jának összefoglaló ismertetése.

15. *La prima redazione del «Convito» di Marsilio Ficino.* Giornale critico della filosofia Italiana, 1927.

Egy bécsi kéziratról, amely valamikor Janus Pannonius

birtokában volt, kimutatja, hogy a híres ficinusi munka elveszettnek gondolt első redakcióját tartalmazza s egyben rámutat arra, hogy az első és második redakció nem különböztek lényegesen egymástól. A cikkkel kapcsolatban az olasz folyóirat szerkesztő-sége ismerteti a szerző életét és munkásságát.

16. *Magyar humanista, mint török tudós V. Miklós pápa udvarában.* Századok, 1927—28.

Adalék a magyar turkológiai törekvések kezdetéhez.

17. *Magyar királyok horoszkópjai egy vatikáni kódexben.* M. Könyvszemle, 1928.

Fontos adalék a magyar asztrológiai törekvések történetéhez. Elsőrangú fontosságú az itt először közölt Mátyás-horoszkóp, amelyből Mátyás sokat vitatott születési ideje végérvényesen eldönthető.

18. *Janus Pannonius és Anjou René.* Minerva, 1929. Minerva-könyvtár XXIII. Előkészületben van a francia nyelvű közlés is.

Előtanulmány a Janus Pannonius-monográfiához.

19. *Angelus Callimachus Siculus költeménye Báthori Miklóshoz.* Magyar Könyvszemle, 1929.

Egy addig nálunk teljesen ismeretlen szicíliai humanistának érdekes költeménye a humanista váci püspökhöz. A költemény egyik legfontosabb emlékünk Báthori Miklóstra vonatkozólag.

20. *Janus Pannonius.* Pécs, 1931.

Körülbelül négy és félszáz oldalra terjedő monográfia a legnagyobb magyarországi latin költőről. Tárgyalja a költő életét, műveit, a művek hatását a magyarországi humanista irodalomra. A szerző számos új dokumentumot használt fel s az eddig ismerteket is kritikai vizsgálat alá vette.

21. *Humanista kézirati tanulmányok. I. Pacificus Maximus Hecatelegiumának magyar vonatkozásai. II. Angelo Colocci Janus Pannonius-tanulmányai.* Szeged. Acta litterarum etc. 1934.

Részben eddig ismeretlen kéziratok alapján számos új adat Pacificus Maximusra és A. Colocci-ra vonatkozólag. Kiderült, hogy az egyik legfontosabb Janus-kézirat (Vat. Lat. 2847.) birtokosa és részben gyűjtője A. Colocci volt, s kiderült az is egy autográf kézirati részlet alapján, hogy a legrégebbi Janus-életrajzot szintén A. Colocci írta.

22. *Lettere inedite di Giorgio Valagussa.* EPhK. 1935. Négy, eddig teljesen ismeretlen levél Janushoz. A levelek igen fontos felvilágosításokat nyújtanak Janus diákkori életére vonatkozólag.

23. *Orazio nella letteratura ungherese.* Istituto di Studi Romani: Orazio nella letteratura mondiale c. kötetében. Róma, 1936.

A római Horatius-jubileum alkalmából tartott kitűnő előadás.

24. *Tanulmány a humanitas-eszméről* a *Vers un nouvel humanisme* c. kötetében Paris, 1937. Ezzel kapcsolatban: *Klassische Bildung und der europäische Gedanke* (Pester Lloyd, 1936. jún. 7.; ugyanezt a tanulmányt még egyszer kiadta a *Mitteilungen des Vereins der Freunde des humanistischen Gymnasiums* szerkesztője. Wien, 1936.)

A népszövetségi entretien alkalmából írt cikkek az antik tanulmányok védelmében. A szerző a Budapesten tartott entretien magyar előkészítő bizottságának alelnöke volt.

A felsorolásban mellőztük a pedagógiai és kultúrpolitikai cikkeket. (Pl. Tanárképzésünk reformja, Magyar Művelődés 1922. — A reform után, Magyar Középiskola 1925. — A Magyar művelődés eszményei, Széphalom, 1927. — Az olasz egyetemek reformja, Széphalom, 1928. — Főiskolánk és a nemzeti eszme, Napkelet, 1928. — A felsőoktatási kongresszuson és egyebütt tartott, kiadott előadásokat stb. stb.) Mellőztük a tankönyveket (Plautus: *Capitivi*, Plinius: *Epistolae*); továbbá a magyar kl. filológiai törekvések történetére vonatkozó cikkeket. (Pl. Fináczy Ernő, mint kl. filológus, Emlékbeszéd Hegedüs Istvánról, Pauler Ákosról, Hornyánszky Gyuláról, Némethy Gézaról, az utóbbi egyelőre kéziratban stb.)

Pedagógiai munkásság: a polgári iskolai tanárképzés újjászervezése; — az Országos Közoktatási Tanács ügyvezető alelnöke.

Szerkesztés: Az E. Philologiai Közöny újjászervezése és szerkesztése 1935. óta. — A magyarországi latinság munkálatainak megszervezése és vezetése az Akadémiánál 1935. óta.

Három akadémiai bizottságnak: a középkori latinság szótára-bizottságának, a Római Történeti Intézet bizottságának és a klassz. filológiai bizottságnak előadója.

Husztai József széleskörű s mindenütt alapos szaktudásról és lelkiismeretes bűvárkodásról tanúskodó munkássága már régen rászolgált arra az elismerésre, amely a rendes taggá való megválasztásban kifejezésre jut. Különös figyelmet érdemel, hogy a magyar humanizmus történetének, a magyar-olasz humanista kapcsolatoknak és a humanisták működésének kiváló bűváraként eddig is nagybecsű eredményeket sikerült elérnie s e téren való hivatásszerű működése a jövőre nézve is nagy reményekre jogosít.

Csengery János t. t.

Melich János ig. és r. t.

Láng Nándor r. t.

Moravcsik Gyula l. t.

Szidarovszky János l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

SÁGI ISTVÁN dr. c. középiskolai igazgatót, a budapesti M. Kir. Középiskolai Tanárképzőintézethez szolgálattételre be rendelt gyakorló-középiskolai tanárt, az Akadémia Szótári Bizottságának megh. tagját, aki az előadói teendőkkel is meg van bízva, az I. osztály A) alosztályába *levelező tagul* ajánljuk.

Sági István régi érdemes munkása a szorosabb értelemben vett magyar nyelvtudománynak. Első dolgozata 1904-ben jelent meg, s azóta irodalmi munkássága megszakítás nélküli. Tudományos érdeklődését a magyar szótörténet, a magyar nyelvtanok és szótárak története, jeles magyar nyelv tudósok munkásságának összefoglaló ismertetése, valamint munkáik kiadása, a helyes magyarság és a magyar helyesírás kérdései vonzották. Ezeken a területeken adott értékes dolgozatokat. Volf György összegyűjtött munkáinak I. és II. kötetét ő rendezte sajtó alá, Calepinus latin-magyar szótárának kiadását ő látta el magyar szójegyzékkel, ugyanígy a két legrégebb magyarnyelvű nyomtatvány kiadását is. A magyar nyelv tanok és szótárak könyvészetét egy terjedelmes munkában állította össze, s ezen az alapon írja a magyar nyelvtudomány történetét a Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve számára. A dolgozat egy része kéziratban készen van. Nagyon értékesek azok a dolgozatai, amelyeket a Besztercei szójegyzék kiadásáról, a Zsélyi szójegyzékről, a Löweni glosszákról, a Casanate-glosszákról, Szeitz Leó tájszógyűjteményéről, Révai Miklós szófajelméletéről, kétjegyű mássalhangzóink betűrendi helyéről s más itt fel nem sorolt kérdésekről írt. Értekezései, cikkei a Nyelvtudományi Közleményekben, a Magyar Könyvszemlében, a Magyar Nyelvben, a Magyar Nyelvőrben és a Magyarosan c. folyóiratban jelentek meg. A nevezett szakfolyóiratokba sok könyvismertetést is írt. A magyar nyelvtudomány minden részletének alapos ismeretéről tanúskodnak azok a megemlékezések, amelyeket nyelvtudományunk több jeleséről, így Szily Kálmánról, Négyesy Lászlóról, Jakubovich Emilről s legutoljára Tolnai Vilmosról írt. E megemlékezéseknek az illető tudósok nyelvtudományi munkásságának alapos, gondos ismertetésén kívül különösen nagy érdemük a kiváló gondosságú magyar stílus, és jellemzőjük a meleg, szívből jövő tisztelet és hála, a Tolnairól és Jakubovichról szólókban ezenfelül a hűséges, mély baráti szeretet.

Az Akadémia Sági István gondos, lelkiismeretes tudományos munkásságát 1925 óta fokozottabb mértékben vette igénybe. Mikor 1925-ben Tolnai Vilmos pécsi egyetemi tanárrá neveztetett ki, a Magyar Nyelv Nagy Szótára munkálatainak

vezetése Sági István kezébe került. Tolnai Vilmosnak Pécsre költözése után a Szótári Bizottság előadója Gombocz Zoltán, az ő halála után pedig Melich János lett, a tényleges vezető, a gyűjtő és rendező munkálatok irányítója azonban mint előadó-helyettes 1925 óta Sági István. Azok a jelentések, amelyeket a Nagy Szótár előkészítő munkálatairól, valamint a Nagy Szótárról az Akadémiai Értesítő 1936. és 1937. évfolyamaiban közölt, bizonyítják, hogy a nagyszótári munkálatokat nagy hozzáértéssel, lelkesedéssel, céltudatos munkával vezeti, irányítja.

Az Akadémia Sági István dr.-nak *levelező taggá* választásával, amelyre ajánlottunk mindenképpen rászolgált, egy hosszú, értékes nyelvtudományi munkásságot jutalmaz meg.

Szinnyei József r. és ig. t.

Melich János r. és ig. t.

Németh Gyula r. t.

Horger Antal l. t.

Mészöly Gedeon l. t.

Csüry Bálint l. t.

Pais Dezső l. t.

Zsirai Miklós l. t.

Szidarovszky János l. t.

Ligeti Lajos l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

Alulírottak tisztelettel ajánlják **FEST SÁNDOR** dr.-t, a Pázmány-Egyetem magántanárát, az Eötvös-Kollégium rendes tanárát az I. osztály irodalmi alosztályába *levelező tagnak*. Fest Sándor tudományos munkássága évek óta egy témakörre szorítkozik, amelynek ő nálunk egyetlen képviselője: az angol és magyar történelmi és irodalmi vonatkozások kutatója. Látszólag szűk tárgykör, mert az ő munkássága előtt nem volt tudomásunk arról, mily sűrű érdeklődéssel fordult az angol szellemi élet állandóan a mi közállapotaink és sorsunk felé. Teljesen új feltárások azok, amiket a középkori angolság emlékeiből ránk vonatkozóan kimutat. Szent Margit, a skótok királynéja, Szent István unokahúga, aki nálunk nevelkedett. Ez időtől az előkelő angol családok rokoni kapcsolatai velünk fölötté gyakoriak s a magyar nemzet európai jelentőségű föllendülése a Hunyadiakig britt földön állandó figyelem tárgya. A középkori látomásos irodalom két fő személyének: Georgius Ungarusnak és Tar Lőrincnek vezeklő hegybevonulásait és vízióit Szent Patrick barlangjában egykorú angol jegyzőkönyvek részletes leírásából ismerte meg a világ stb. Fest Sándor e mellett ízig-vérig tudós. Ténymegállapításai szigorúan módszeresek. A Toldi-monda egy változatát fölfedezve Chaucernek Ganelon-történetében, nem elégszik meg ennek megállapításával, hanem tovább kutat Toldi

históriai életviszonyairól s e nyomon középkori olasz jegyző-könyvekből és elszámoló írásokból számos új adalékot sikerül kiemelnie. Jelöltünk munkássága ilyképpen fontos hézagot tölt be tudományosságunk egészében. Nem szűnik meg végül az így nyert eredményeket az angolokkal is megismertetni s ezzel hathatósan hozzájárul a két nép között a szellemi érintkezés ébrentartásához. Meggyőződésünk szerint Fest Sándornak, aki most 54 éves és munkásságának bibliográfiai összeállítása 121 számot mutat, méltán megillető helye lenne az Akadémia tagjai között.

Ajánlják :

Solymossy Sándor r. t.

Pukánszky Béla l. t.

Hozzájárulunk :

Szinnyei Ferenc r. t.

Zlinszky Aladár l. t.

Viszota Gyula r. t.

Gulyás Pál l. t.

Az I. osztály B) alosztályában megüresedett *levelezőtágsági* helyek egyikére van szerencsénk mély tisztelettel ajánlani **KEMÉNYFY JÁNOS** c. középiskolai igazgatót, Akadémiánk Irodalomtörténeti Bizottságának külső tagját.

Ajánlottunk irodalmi munkásságának csak kisebbik része jelent meg ezzel a névvel jelezve, amennyiben kritikai működését régi családi nevén mint **HARTMANN JÁNOS** kezdte meg s ezt a családi nevét csak nemrég cserélte fel anyjának régi magyar nemesi családi nevével.

Írói pályáját Gyulai Pál Budapesti Szemléjében s Szilády Áron Irodalomtörténeti Közlemények című folyóiratában kezdte meg. A Budapesti Szemlében jelentek meg (1908—1909) *Petőfi-tanulmányai* is. Ezek kibővítve önálló kötetben is napvilágot láttak 1910-ben, 1926-ban pedig a Császár Elemér által szerkesztett Irodalomtörténeti Füzetek című vállalatnak egyik füzeteként is megjelentek, még pedig ritka írói önfegyelemről tanúskodó módon : rövidítve.

Ezek a tanulmányok eredeti szempontjaikkal, éles ítélőképességről és finom ízlésről tanúskodó felfogásukkal s elmés és választékos előadásukkal méltán keltettek jogos várakozást írójuk jövője felől. Ezek valóra váltására azonban nagyon kedvezőtlenül folyt be vidéki tanárkodása a fővárostól távol, majd katonai szolgálata. Csak a világháború után került föl a fővárosba, itt szíves fogadtatásra talált az írói körök részéről, de körülményei itt is megakadályozták, hogy tehetségéhez méltó nagyobb feladatok megoldásába mélyedjen. Nyolc évig szerkesztette a *Napkelet* című nemzeti szellemű folyóiratot. Nagyon sok bírálata jelent itt meg s ezek közt jelentősebbek *Bartóky*

József novelláiról (1924—25), Makkai Sándor *Magyar fa sorsa* c. füzetéről (1927) s Pintér Jenő *Képes irodalomtörténetéről* (1928) írt bírálatai.

Bartókyról írt s ennek a szeretetreméltó írónknak pompás írói arcképét nyújtó bírálatát Császár Elemérnek imént említett gyűjteménye is fölvette 5. füzetébe (*A XX. század magyar irodalma kritikáiban*), Makkairól írt bírálatát tömören felöleli s új szempontokkal gazdagítja az egész Ady-kérdés problémakörét.

Írt ebben az időben néhány tanulmányt is újabb írókról. Még a *Magyar Műzsában* jelent meg a *Vajda Jánosról* s *Ábrányi Emil* költészetéről szóló, majd a Napkeletben *Riedl Frigyest* méltató tanulmánya, hű és szép arckép a tudósról, íróról és tanárról. Hasonló arcképet írt *Beöthy Zsoltról* a *Romemlékek* megjelenése alkalmából az Irodalomtörténeti Közleményekben, melyben a jeles irodalomtörténetírót méltatta elsősorban s különösen stílusát tette tanulmány tárgyává.

Újabban irodalomelméleti kérdésekkel foglalkozik legszívesebben. E tanulmányai közben néhány terjedelmesebb bírálatot írt olyan könyvekről, melyek tudományunk díszei (Horváth Jánosé és Pintér Jenőé), s olyanokról, melyek hangos hírveréssel igyekeztek megnyerni a közönség kegyét, de részben felszínes voltokkal, részben egyoldalú szempontjaikkal alkalmasak voltak arra, hogy az olvasónak hamis képet nyújtsanak irodalmunkról (Szerb Antal és Schöpflin Aladár magyar irodalomtörténete).

Mind e bírálatok jellemző vonása a tárgyilagosságra törekvésen kívül elméleti kérdések tisztázására s átfogó szemléltre irányuló törekvés, mely egy-egy író és tudós világnézetét, művészi felfogását, egész lelki tartalmát áttekintő, s így legtöbbször nem csupán egy-egy műről, hanem az írók lelki alkatáról is összefoglaló képet ad. Szóval nemcsak bírálatok, hanem írói arcképek is. Hang, modor tekintetében az akadémiai bírálatok nemes hagyományait követik, felfogásuk s egész szellemük a művészet és nemzeti ízlés szolgálatát egyesíti.

Az újabb irodalmakban a műfajok közti határvonalak sok tekintetben elmosódtak, s így az írók és költők mozgási szabadsága tagadhatatlanul megnövekedett. Kétségtelen azonban az is, hogy az egyes műfajoknak megvannak a maguk sérthetetlen törvényei, s ha idő, divat és egy-egy lángész kedvtelése áttöri is itt-ott a korlátokat, a lényegbe vágó határsértés megbosszulja magát. Keményfy bírálatainak lényeges és tudatos törekvése, hogy a költői műfajok leglényegesebb sajátosságainak tiszteletben tartását hangoztatják az újabb irodalomban oly gyakran nyilatkozó romboló szabadosság ellen.

Az összeomlás utáni zavaros időkben a *Napkelet* hasábjain az élen küzdött irodalmunk tiszta hangjáért s nemesebb törekvései-

ért. E folyóiratnak nyolc éven át nemcsak helyettes szerkesztője volt, hanem irányítója is. Az erdélyi irodalmat először ismer-tette folytatólagos tanulmányokban közönségünkkel s a *Nyugat* idegen szellemű kísérletezéseivel ellentétben igyekezett az újabb írói nemzedéket a hagyományokhoz való hűségre nevelni.

Kétségtelen, hogy Keményfy írói munkássága terjedelemre, szemre nem nagy. Sajnálatos, hogy életkörülményei nem nyuj-tottak neki lehetőséget nagyobb alkotásokra, amelyekre való hivatottságának sok meggyőző bizonyosságát adta. De az is két-ségtelen, hogy kritikusok értékmérője rendszeren nem a kötetekbe gyűjtött dolgozatok száma, hanem az a hatás, amelyet a szét-szórtnak megjelent bírálatok az ízlés fejlesztése körül kifejtettek. Keményfy bírálatai ebben a tekintetben is megérdemlik figyel-münket, sőt elismerésünket is.

Képzettsége, írói lelküimeretessége, legdrágább hagyomá-nyainkhoz való hűsége és bátorsága megérdemli, hogy a Tekin-tetes Akadémia is kifejezze iránta elismerését azzal, hogy tagjai sorába válassza.

Kéky Lajos l. t.
Voinovich Géza r. t.
Szinnyei Ferenc r. t.
Pintér Jenő r. t.

Horváth János r. t.
Szász Károly l. t.
Csathó Kálmán l. t.

Az első osztály B) alosztályában megüresedett egyik *levelező* tagsági helyre van szerencsénk mély tisztelettel ajánlani **RÉDEY TIVADAR** dr.-t, a Nemzeti Múzeum Széchenyi-könyvtárának főkönyvtárnokát s a Kisfaludy-Társaság rendes tagját és má-sodtitkárát.

Rédey Tivadar sokoldalú és áldozatos buzgalmú munkása irodalmi és tudományos életünknek. Hivatali teendői mellett hosszabb ideig szerkesztette a *Magyar Könyvszemlé*-t, s ő ren-dezte és látta el vezető katalógussal a Múzeumnak több cen-tenáriumi emlékkiállítását, így 1923-ban a Petőfi-, 1925-ben a Jókai-kiállítást.

Írói munkássága nagy egészében egy igen művelt, friss fogékonyságú, sok irányban érdeklődő s választékos ízlésű szel-lemet nyilatkoztat meg. Munkássága széles íveléssel s közben is gazdag változatosságot mutatva hajlik át a tudomány mezejé-ről a szépirodalomnak legtávolabb eső, gyöngéd és finoman ki-dolgozott lírai költeményeket termő területére. Hajlama és tanulmányai egyaránt a magyar kritikai és esszé-irodalom leg-nemesebb hagyományaihoz kapcsolódtak és ezekkel hatották át mindazt, amit írt. Gyulai Pál, Beöthy Zsolt, Péterfy Jenő és

Riedl Frigyes iskoláját járta. Különösen Péterfy Jenő hagyott mély nyomokat lelkében és munkáiban — Péterfy, kit «ifjúkora bálványának, érett évei bizalmasának» mond. Róla írta első nagyobb szabású munkáját is (*Péterfy Jenő, Tanulmány.* Bpest, 1909), mely doktori értekezésnek készült, de a megszokott követelményeken jóval felülemelkedő becsvággyal. Céljául ő maga szerényen csak azt jelölte meg, hogy annak a gazdag anyagnak a felhasználásával, amelyet a Kisfaludy-Társaság Péterfy összegyűjtött munkáinak közrebocsátásával hozzáférhetővé tett, ő egyrészt dokumentálni, másrészt kiszélesíteni kívánta azt a képet, amely addig Péterfy emberi és írói egyéniségéről bizalmas barátainak és kartársainak gyöngéd és kegyeletes emlékezéseiből alakult ki. De kiterjeszkedett nemcsak az említett gyűjteményes kiadásba fölvetett, hanem a folyóiratokban s egyebütt megjelent dolgozataira is Péterfynek, hogy megközelítően hű arcképet adhassa, s elmélyedt azoknak a hatásoknak és inspirációknak kutatásába is, amelyek révén Péterfy írói egyénisége a külföld eszmei áramlataihoz s ezeknek korszakos képviselőihez kapcsolódik.

Már ebben az első munkájában bizonyosságát adta írói hivatottságának azzal, hogy mélyére tudott hatolni olyan rendkívül gazdag szellemnek, amilyen Péterfy volt. De munkásságának irányát s felfogásának emelkedettségét is szinte programadóan jellemezte ezzel a szép vallomásával munkájáról: «A mindenütt jelenvaló szépségnek reflektálódását látta meg és élvezte egy páratlanul finom s fogékony szellemben».

Ettől a felfogástól irányítva követte első nagyobb munkáját a tanulmányok hosszabb sora, melyekből egy kötetet is bocsátott közre (*Kritikai dolgozatok és vázlatok.* Bpest, 1931). Ezekben s általában egész eddigi írói pályáján főként három problémakör foglalkoztatta: a történetírás és írói művészet összekötő szálai, irodalmunk századeleji kialakulásának jelenségei s végül a színpad művészetének magasabb kérdései.

A történetírást azoknak a felfogása szerint szereti látni, akiknek a szemében ez egyszersmind művészet is. Ezt a felfogást két éleselméjű irodalmi kritikus idevágó nézeteinek elemzésével is igazolja (*Gyulai Pál a művészi történetírásról, Péterfy Jenő s a történetírás*). A történetírás legmagasabb kérdései mellett a történetírás műzsai része szépirodalmi alkotásokat sugalló szerepe is élénken foglalkoztatja érdeklődését (*Jókai Mór és a történelem.* Bpest, 1925.).

Állandóan foglalkoztatják a századforduló magyar irodalmának újszerű jelenségei is, részint tanulmányokká szélesedő (*Harsányi Kálmán, Kosztolányi Dezső lírájáról, Babits-próza — Babits-líra*), részint rövidebb könyvismertetésekben. Nem tit-

kolja, hogy az újító írók egyikéhez-másikához ifjúkori barátság fűzi, de ez nem teszi elfogulttá velük szemben. Velük szemben is a megértés és megértetés szándéka vezeti. Kritikusi tollát saját vallomása szerint csak az ízlés szava vezette s mindig távol állott tőle az esztétikai fölényeskedés éppen úgy, mint az esztétikai udvarlás. Egész kritikai munkássága vezérigéjéül is bátran vallhatja azt, amit kötete mottójául írt: «Szeretni kritika nélkül: együgyűség; kritizálni szeretet nélkül: becstelenség».

Legállandóbb vonzalom a színházhoz fűzi. Évek óta rendszeres színházi bírálói működést fejt ki egy ideig a *Budapesti Szemle* hasábjain, tíz esztendő óta pedig a *Napkelet* színházi rovatának vezetője és rendszeres szemleírója. Színi bírálatainak száma jóval meghaladja a háromszázat. Bírálatainak nagy része felülemelkedik az alkalmi kritikák értéktelen tömegén s nem egyszer valóságos tanulmánnyá szélesedik egy-egy nagy színészi egyéniségről (*Jászai Mari, Tóth József*), egy-egy kiváló színészi alakításról (*Odry Árpád Hamletje, Odry Árpád Othelloja*), a magyar beszéd színpadi művészeiről (*Mihályfi Károly, Szacsavay Imre, Gyenes László*), a színpadi rendezés egy-egy kérdéséről (*Madách művének új szcenárium, Bánk bán új színrealkalmazása, Teleki Kegyence a színpadon, Csongor és Tünde új színrealkalmazása, Az újjáéledt Téli Rege*), egy kiváló színi bíráló-elődjéről (*Péterfy Jenő mint színikritikus*). Míg mai színi bírálatunk egyoldalúan s a könnyebb végén fogja fel a maga feladatát és a színész munkáját figyelmen kívül hagyva, csak a darabok ismeretetésére szorítkozik, addig Rédey ebben is kitűnő magyar elődeinek példáját követi s nem tér ki a színészi teljesítmény értékelése elől sem. A magyar színészet jövődjéről történetírója bizonyára hálával ismeri el ezt az érdemét is ezeknek az alaposáguk mellett is könnyed, elmés fordulatokban gazdag, formás bírálatoknak.

Ezen a téren nyújtotta legterjedelmesebb munkáját is Rédey: *A százévestendős Nemzeti Színház története*-t. A két terjedelmes kötetre tervezett műnek csak első kötete jelenhetett meg a százados forduló évében, a második kötet előreláthatólag ennek az évnek őszén követi. A könyv minden tekintetben méltó a ritka ünnepi fordulóhoz s a színház által betöltött nagy nemzeti és közművelődési feladathoz. Hivalkodó apparátus nélkül is bizonyosságát adja a lelkiismeretes anyaggyűjtésnek s nagy szavak nélkül is érezteti tárgyának a fontosságát. Alapos és mégis könnyen olvasható, művészi érzéke mindenütt, még a szárazabb részekben is uralkodik a gazdag anyagon. Nem tömi túl a könyvet aprólékos részletekkel, nem a külső történet a fontos előtte, hanem inkább a jellemző törekvéseket, egységbe fogó irányokat emeli ki. Előadásában is az a művelt magyar közönség

lebeg szeme előtt, amely száz évig a magáénak vallotta és a magáé gyanánt szerette ezt a színházat.

Összhangosan egészítik ki ezt a munkásságot Rédeynek eredeti költeményei, melyekből egy kötetet *Prizma* címmel bocsátott közre még 1912-ben, s főként újabb német lírikusokból készített műfordításai. Összhangosan egészítik ki írói képét is: érzéseiben is ugyanaz a választékosság és tisztaság, mint gondolataiban és ítéleteiben, a formának ugyanaz a csiszolt-sága és gondossága.

Műveltségének, ízlésének, ügyszeretetének bizonyára hasznát látná Akadémiánk.

Kéky Lajos l. t.
Voinovich Géza r. t.
Szinnyei Ferenc r. t.
Horváth János r. t.

Szász Károly l. t.
Petrovics Elek l. t.
Pukánszky Béla l. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK :

A M. T. Akadémia *II. osztályába tiszteleti tagnak* ajánljuk **FINKEY FERENC** rendes tagot.

Finkey Ferenc tagtársunk több mint négy évtized óta terjedelmes, komoly és szakadatlan jogirodalmi munkásságot folytat, ezenfelül érdemes tevékenységet fejtett ki, és pedig a m. kir. igazságügyminisztérium megbízásából a törvényelőkészítés terén, valamint az utolsó évtizedben mint koronaügyész-helyettes és később mint koronaügyész, a bírósági gyakorlat irányítása, különösen a jogegység megóvása körül is.

Tudományos munkásságának legjavát a büntetőjog, büntető perjog és melléktárgyai művelésének szentelte. Nagyterjedelmű és éppen az utolsó évtizedekben forrongó, illetőleg átmeneti korszakot élő szaktárgyainak részleteivel mind a tételes jog, illetőleg a dogmatikai feldolgozás, mind az új irányok és a közvetítő iskola tanai szempontjából foglalkozott, de kutatásai tárgyává tette a büntető politikai, a kriminológiai és a bűnügyi-etiológiai irányok tételeit is.

Számos kiadást ért tankönyvein felül, amelyek alapos, több tekintetben önálló ítélőtehetséget bizonyító dolgozatok, különösen ki kell emelnünk értékes monográfiáit, amelyekben szaktárgyainak nehéz és sokat vitatott kérdéseit (az egység és többség tana, a motívumok stb.) választotta tárgyul. Művelte a jogbölcséletet, mint általános jogtudományt is.

Mindezekből kitűnik, hogy Finkey Ferenc bűvárkodó tudós, akinek fáradhatlan szorgalmát és lelkes kitartását az 1929-ben rendes taggá választása óta megjelent dolgozatai is bizonyítják, amelyek jegyzékét idemellékeljük.

Felemlítve még, hogy Finkey Ferencnek két nagyobb (463 és 756 lapra terjedő) dolgozatát Akadémiánk a Kautz Gyula-, illetőleg Marczibányi-jutalommal tüntette ki, javaslatunkat melegen ajánljuk a tek. Akadémia szíves figyelmébe.

Balogh Jenő ig. és t. t.

Hegedüs Loránt ig. és t. t.

Jankovich Béla ig. és t. t.

Kolosváry Bálint r. t.

Finkey Ferenc r. t. újabb dolgozatai.

A börtönügy haladása az utolsó száz év alatt. 1930.
Adatok a büntettek jellemcsoportjainak megállapításához. 1933.

Büntetési rendszerünk égető sebei. 1933.

Az eugenika jogi szempontból. 1934.

Büntetéstan problémák. 1934.

Bírói függetlenség, betűzsarnokság. 1935.

Büntető perorvoslati rendszerünk revíziójához. 1935.

A XX. század büntetési rendszerének reformkérdései. 1935.

Ügyészi függetlenség és anyagi igazság. 1936.

Jelszavak harcra a Btk-ek revíziója körül. 1937.

A kriminálbiológiai személyiség kutatása és az igazságszolgáltatás. 1937.

Büntetőjogunk megújhodása. 1937.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

A II. osztály A) alosztályába *rendes tagnak* a legmelegebben ajánljuk **SCHÜTZ ANTAL**-t, a budapesti Kir. Magy. Pázmány Péter-Tudományegyetem ny. r. tanárát, a Magyar Tudományos Akadémiának levelező tagját.

Schütz Antal 1925 óta, amikor levelező taggá választatott, rendkívüli nagyarányú és kivételes értékű tudományos munkásságot fejtett ki. Akadémiai székfoglalója, mely elsőnek szólaltatta meg magyar földön a *karakterológiát*, ezt az akkor még

teljességgel széthúzó, még voltaképpen megszületéseért küzdő tudományt visszavezeti alapproblémáira és elkerülhetetlen metafizikai föltevéseire és eredeti, mély betekintést ad az aristotelesi metafizika termékenységébe. Ezt a problematikát továbbviszi a szerzőnek az Athenaeum 1931-i évfolyamában megjelent terjedelmes dolgozata, mely egy egyetemes karakterológia vázlatát adja. Elsőnek mutatja be a karakterológiai irodalomban «Szent Agoston karakterológiai jelentőségét», nevezetesen az aristotelesi irány kiegészítése tekintetében is.

Ez a törekvés, a platon-aristotelesi, ill. ágostonszenttamási szellem szintézise sugallta a szerzőnek kisebb böleseleti dolgozatait és tudományelméleti fejtegetéseit is (Anzelm, Pauler, Descartes; Keresztény böleselet; Prohászka mint akadémikus, A hittudomány jelen fázisa). Mindezeknek szülőföldje «A böleselet elemei» c. műve, mely aránylag kis terjedelemben nagyon sok eredeti szellemi munkát sűrít bele. Ez a könyv, mely egyáltalán az első magyar skolasztikai rendszeres tárgyalás, szintézisbe hozza a mai böleseleti problematika és a böleseleti jellegű szaktudományos módszerek és megállapítások egész területét az aristotelesi és szentágostoni alap gondolatokkal. Teljeség, rendszeresség, átgondoltság, megérettség dolgában Pauler Bevezetése mellé állítható.

Külön ki kell emelnünk tagtársunk történetböleseleti tevékenységét. *Isten a történelemben* c. művében hatalmas arányú eredeti kísérletet tesz a történelem nagy kérdéseinek a keresztény gondolat világánál való megoldására. Eppen azokat a jelenségeket veszi kiindulásul, melyeken leginkább megtorpan a történetböleselet: a történelem irracionálóját, tragikumát, katasztrófa-jellegét, és következetes logikával megmutatja, hogy épp ezek a jelenségek sürgetnek történelem-kormányzó abszolút Ertelmet és teremtő Erőt. Végül ezeket a történelem-méltató kategóriákat alkalmazza a tényleges történet alapozzataira. Ezt a munkát német fordításának megjelenésekor a külföldi irodalom is osztatlan nagy elismerésben részesítette; K. Muth, a Hochland nagynevű szerkesztője egyenest Görres és Möhler mellé emeli. Az itt megemlített alap gondolatok részletezését és alkalmazását szolgálják a «Tömeg és elit», «Személyes szabadság és szociális kööttség», «Tegnap és holnap között» c. dolgozatok.

Amit Pauler levelezőtagsági ajánlásában külön kiemelt Schütz teológiai munkásságáról, hogy t. i. ezt át meg átjárja a böleseleti problematika és gondolatmunka, azóta megjelent munkáiban hasonlíthatatlanul nagyobb arányokban bontakozik ki. Hatalmas *Dogmatikája* rendszeres vallásböleseletet is ad. S hogy mennyire produktív módon tud belenyúlni ezekbe a ma annyira aktuális kérdésekbe, mutatják «*Mi a vallás*», *Szellemi*

szintézis és vallás», «*A vallás mai helyzete*» c. értekezései. *Az isten országa* c. értekezéssorozata pedig jelentős új szintézis a nagy életkérdésekben. Bölcséleti mélysége, eredetisége és gazdagsága miatt itt külön ki kell emelnünk az *Örökkévalóságot*.

Végezetül rá kell mutatnunk tagtársunk tevékenységének egyik olyan területére, mely nála szerves egységben van az imént jellemzettekkel: ez a nemzetnevelés. Jól átgondolt és plasztikusan megfogalmazott, gondolatokban és szempontokban gazdag dolgozataiból (*A nemzetnevelés föladatai 1925, Eszmék és eszmények 1932, Vörösmarty 1929, Az elmélet és gyakorlat szempontja az egyetemi oktatás célkitűzésében 1937, A nemzetnevelő Pázmány 1938*) egy nemzetnevelő program és elmélet körvonalai bontakoznak ki. Az Akadémiának és a nemzetnek pedig külön elismerését érdemelte ki azzal, hogy egyik legnagyobbikának, *Prohászka Ottokárnak* óriás terjedelmű és sokfelé szórt irodalmi hagyatékát összegyűjtötte, szakszerű bevezetésekkel meg jegyzetekkel ellátva kiadta és megajándékozott bennünket egy ragyogó Prohászka-életrajzzal.

Ez a külföldtől is különösen elismert és nagyrabecsült munkásság méltán szolgált arra, hogy az Akadémia Schütz Antalt a rendes tagok sorába válassza, annál is inkább, mert Pauler Ákos rendes tagnak öt évvel ezelőtt bekövetkezett halála óta a nagy gondolkodó helyébe filozófus még nem választatott.

Schütz Antal irodalmi munkássága 1925-161:

Karakterológia és aristotelesi metafizika. Akadémiai székfoglaló. 74 lap. 1927. — *A klasszikus ferences teológia.* 52 negyedret lap. 1927. — *A bölcsélet elemei* Szent Tamás alapján. 283 lap 1927. — *Prohászka Ottokár összes művei*; bevezetésekkel, jegyzetekkel és egytetemes betűrendes tartalomjegyzékkel, 25 kötet. 1927—29. — *Az Igé szolgálatában.* Összegyűjtött dolgozatok 1903—27. 650 lap. 1928. — *Prohászka pályája.* 152 lap. 1929. — *Krisztus.* 272 lap. 1931. — *A házasság.* 224 lap. 1932. — *Eszmék és eszmények.* Összegyűjtött dolgozatok 1928—32. 230 lap. 1932. — *Isten a történelemben.* 320 lap. 1933. Második kiadás. 1934. Német fordítás: *Gott in der Geschichte* A. Pustet, Salzburg. 1936. — *Summarium theologiae dogmaticae et fundamentalis ad utilitatem tironum artis sacrae.* Editio altera, emendata et aucta. 548 lap. 1935. — *Az örökkévalóság.* 334. lap. 1936. — *Órség.* Összegyűjtött dolgozatok 1933—36. 310 lap. — *Prohászka mint akadémikus.* Ak. emlékbeszéd. 31 lap. 1936. — *Dogmatika.* A katolikus hitigazság rendszere. 2 kötet. 1412 lap. Második bővített kiadás 1937. — *A nemzetnevelő Pázmány.* 21 lap. 1938. —

Mensch und Ewigkeit («Az örökkévalóság» német kiadása) Kösel, München. 1938.

Serédi Jusztinián ig. és t. t.

Erekly István r. t.

Finkey Ferenc r. t.

Dékány István l. t.

Angyal Pál r. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

A M. T. Akadémia II. osztályának A) alosztályában betöltésre váró *levelező* tagsági helyek egyikére mély tisztelettel ajánljuk **BUZA LÁSZLÓ dr.** szegedi egyetemi ny. r. tanárt, a magyar nemzetközi jogi irodalom kiváló művelőjét.

Buza Lászlónak immár közel három évtizedes tudományos irodalmi munkásságáról — e rövid ajánlás keretében — nehéz pontos beszámólót adni. Mindenekelőtt arra a fáradhatatlan buzgalomra, nem lankadó munkaerőre és nem csökkenő termékenységre akarunk reámutatni, amellyel Buza László 1910 óta, amikor első értekezése megjelent, majdnem minden évben a kisebb vagy nagyobb munkák értékes sorát ajándékozta jogtudományi irodalmunknak.

Első nagyobb munkái a magyar közjog területén mozogtak. Így: az «Allamterület és területi felségjog» (1910, 176 lap), «A miniszterek jogi felelőssége» (1911, 144 lap), «A képviselőház házszabályai» (1916, 92 lap) és «A királyi család a magyar közjogban» (1918, 165 lap) címűek, amelyekhez nagyszámú kisebb értekezés járul. Ezek közül csak a «Bosznia és Hercegovina államjogi helyzete és a bosnyák-hercegovinai tartományi illetőség» (1911), «Az obstructio jogtana» (1912), «A katolikus autonómia» (1912), «A kötelező szavazás» (1913), «Az állami organumok jogi helyzete» (1914), «A magyar Szent Korona igényei a volt mellékországokra» (1916) és «A magyar trónörökösben megkívántatók kellékei» (1916) címűeket akarjuk megemlíteni.

Buza László azonban már igen korán a nemzetközi jog kérdéseit is tudományos érdeklődése körébe vonja. Már az előbb felsorolt közjogi művek egy része is olyan problémákat tárgyal, amelyeknek megoldása a magyar közjog köréből kivezet a nemzetközi jog területére. Nemzetközi jogi kérdések megoldásának vannak szentelve, továbbá első művei közül különösen «A levegőterület nemzetközi jogi helyzete» (1910), «A parlament szerepe az államszerződések kötésénél» (1914) és «A háború és a nemzetközi jog» (1916) címűek.

Az 1920-as és 1930-as években egész munkásságát a nemzetközi jog művelésére szenteli. Ebben az időben megjelent

munkái közül bátrak vagyunk a következőket kiemelni: «A nemzetközi jog jogi természet» (bemutattatott az Akadémia II. oszt. 1921. dec. 10-i ülésén, 1922), «Az Aland-ügy és a nemzetközi jog» (1922), «A helyreállítási költsön nemzetközi jogi biztosítékai különös tekintettel a főbiztos jogállására» (1924), «Die Entstehung der tschechoslowakischen Republik im Lichte des Völkerrechts» (Zeitschrift für Völkerrecht, 1924), «Magyarország katonai ellenőrzése a nemzetközi jog szempontjából» (1925), «L'affaire des colons hongrois du Banat et de la Transylvanie» (1926), «Die rechtliche Natur der Mandate des Völkerbundes» (Zeitschrift f. öff. Recht, 1926), «A királykérdés nemzetközi jogi vonatkozásai» (1928), «A Szentszék nemzetközi jogi helyzete a laterani egyezmény szerint» (1929), «A kisebbségi nyelvek szabad használata a magánéletben a kisebbségi szerződések szerint» (1931), «A revízió nemzetközi jogi alapjai» (1933), «La Réforme du Conseil de la S. d. N.» (1935), «A nemzeti szocialista Németország és a nemzetközi jog» (1936), «Diktatúra és kisebbségvédelem» (1936), «Szabadság és beavatkozás a nemzetközi jogban» (1936), «Das nationalsozialistische Deutschland und das Völkerrecht» (1936) és «A német nemzeti szocializmus nemzetközi jogfelfogása» (1938).

Buza László nemzetközi jogi munkásságának és egyben egész eddigi tudományos működésének legjelentősebb terméke az a három nagy munka, amely «A kisebbségek jogi helyzete a békeszerződések és más nemzetközi egyezmények értelmében» (kiadta a M. T. Akadémia, 1930, 432 lap), «A Nemzetek Szövetségének szerepe az alkalmazhatatlanná vált nemzetközi jogszabályok revíziójánál és a rebus sic stantibus klauzula» (1931, 113 lap) és «A nemzetközi jog tankönyve» (1935, 427 lap) címet viseli. Az első kettő két nagy magyar sorsproblémának, a kisebbségek és a revízió kérdésének igen alapos, nagy nemzetközi jogi szaktudással és éleselméjű jogászai okfejtéssel való feldolgozása. A harmadik a tételes nemzetközi jog egyre növekvő anyagát foglalja egységes elvi kiindulópontok alapján és a jogi teória legújabb eredményeinek megértő felhasználásával szilárd rendszerbe össze. Az első mű az Akadémia fóruma előtt annakidején részletes bírálatban és méltatásban részesült, a másik kettő beható méltatására e helyen nem térhetünk ki.

Legyen szabad Buza László jogtudományi munkásságának egészen rövid általános méltatására szorítkoznunk. Minden munkáját éles jogászai gondolkodás és a tételes jogászai szempontnak következetes alkalmazása jellemzi. Különös érdeme éppen a nemzetközi jog területén mozgó munkáinak, hogy ezt a politikai elemekkel át- meg átítatott materiát tisztán jogászai szempontból vizsgálja és illúzióktól mentes józansággal és elfogulatlansággal világítja meg.

Azok a kvalitások, amelyek munkáiban rejlenek, méltóvá teszik Buza Lászlót az akadémiai tagságra. Az a körülmény pedig, hogy benne a nemzetközi jog tudománya nyerne az Akadémián, ahol jelenleg kevéssé van képviselve, igen kitűnő és érdemes képviselőt, megokolja azt a véleményünket, hogy megválasztása nyereség volna a M. T. Akadémia számára is.

Polner Ödön r. t.
Finkey Ferenc r. t.
Erekly István r. t.
Kolosváry Bálint r. t.

vitész Moór Gyula l. t.
Tomcsányi Móric l. t.
Kuncz Ödön l. t.

A Magyar Tudományos Akadémia II. A) alosztályában megüresedett három *levelező* tagsági hely egyikére alulírottak tisztelettel ajánljuk **KONKOLY-THEGE GYULA** dr. államtitkárt, a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal elnökét.

Konkoly-Thege Gyula úgy az elméleti, mint a gyakorlati statisztikának kiváló művelője. Tudományos és hivatalos munkásságának súlypontja általában a közgazdasági jellegű kérdéseken és elsősorban a mezőgazdasággal kapcsolatos problémákon nyugszik. E téren maradandó értékű tevékenysége a magyar föld jelzálogos terheinek megállapítása, majd pedig az évtizedek óta sürgetett mezőgazdasági üzemi statisztikai felvétel megszervezése és végrehajtása volt. A felvétel eredményeit tartalmazó kötetek közül eddig az első négy megjelent.

Sokoldalú adminisztratív tevékenysége mellett jelentős és nagyarányú irodalmi munkásságot is fejtett ki. Irodalmi munkásságát lentebb kimutatjuk.

Konkoly-Thege Gyulát a Közgazdaságtudományi Kar magántanárrá habilitálta, a Nemzetközi Statisztikai Intézet pedig rendes tagjává választotta.

A kifejtettek alapján tisztelettel kérjük a mélyen tisztelt M. T. Akadémiát, tegye lehetővé, hogy Konkoly-Thege Gyula levelező taggá választásával, nagyjelentőségű gyakorlati munkássága mellett, szakirodalmi tudományos munkásságát fokozott becsvéggel folytathassa.

Hegedüs Loránt t. és ig. t.
Fellner Frigyes r. t.
Illyefalvi Lajos l. t.

Önállóan megjelent nagyobb munkái:

Magyarország földművelése jellegzetes gazdasági vidékek szerint (1925).

Magyarország földbirtokosai és földbérlői (Gazdacímtár, 1925).

Magyarország mezőgazdasági statisztikájának szervezete (a Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet kiadásában francia nyelven és a Statisztikai Hivatal kiadásában magyar nyelven, 1927).

A magyar föld jelzálogos terhei az 1931. év végén (1932).

A magyar föld jelzálogos terhei az 1932. év végén (1933).

Gazdaságstatisztikai adatok — 1928—1932 — (magyar-francia és francia-angol nyelven, 1933).

Ismertetései és tanulmányai: a Magyar Statisztikai Szemlében:

A mezőgazdasági termelés statisztikájának újjászervezése (1923).

Magyarország mezőgazdasági termelésének és a termelés jövedelmezőségének csökkenése (1923).

A mezőgazdasági termelés jelentőségének és irányának módosulása a békekötés óta (1924).

Magyarország mezőgazdasági termelése az 1922/23. gazdasági évben. Az 1923/24. évi termelés várható eredménye (1924).

A gabonafélék termésátlagai gazdaságkategóriák szerint (1924).

A gabonafélék termésátlagai (1924).

Magyarország mezőgazdasági termelése az 1919/20.—1923—24. gazdasági években (1925).

Magyarország földbirtokviszonyai és a földbirtokreform (1925).

Magyarország mezőgazdasági termelésének újabb fejlődése (1926).

A kenyértermények kereskedelmi forgalma és mezőgazdasági készletei (1926).

Magyarország mezőgazdasági termelése az 1924/25. gazdasági évben (1926).

Magyarország tengeritermelése (1926).

A cséplőgépek elterjedése Magyarországon (1926).

A szántógépek elterjedése Magyarországon (1926).

Az 1926. évi országgyűlési képviselőválasztás eredménye (1927).

Az értékesítési válság jelentősége a mezőgazdasági termelés szempontjából (1927).

A kereskedelmi forgalomba kerülő búza és rozs mennyisége és minősége (1928).

A magyar földbirtokosok jelzálogilag bekebelezett terheinek összeírása és az összeírás ideiglenes eredményei az 1928. június 30-i állapot szerint (1928).

A mezőgazdaság időszerű kérdései (1929).

A magyar földbirtokok jelzálogilag bekebelezett terhei az 1928. december hó 31-i állapot szerint (1929).

A nemzetközi gazdaságstatisztikai egyezmény és Magyarország gazdaságstatisztikája (1929).

A magyar földbirtokok jelzálogilag bekebelezett terhei az 1928. év végén és az 1929. év közepén (1929).

A külkereskedelmi forgalom 1929. évi módosulásának tanulságai (1930).

A magyar földbirtokok jelzálogilag bekebelezett terhei az 1929. év végén és az 1930. év közepén (1930.)

A magyar földbirtokokra jelzálogilag bekebelezett terhek összege és álladéka az 1930. év végén és az 1931. év közepén (1932)

A magyar föld jelzálogos terhei az 1931. év végén (1932).

Magyarország mezőgazdasági számtartási statisztikája (1933).

A magyar föld jelzálogos terhei az 1932. év végén (1933).

A Nemzetközi Statisztikai Intézet londoni ülésén: Gazdaságstatisztikai kérdések (1934).

A földbirtokok és mezőgazdászati üzemek statisztikai összeírása (1935).

Kecskemét gyümölcstermelésének jelentősége (1935).

Néhány időszerű népeségtudományi kérdés statisztikai megvilágításban (1936).

A Közgazdasági Értesítőben:

Magyarország 1929. évi importja és a magyar ipar (1930.)

A Közgazdasági Szemlében:

Magyarország külkereskedelmi forgalma és a mezőgazdasági kivitel jelentősége (1930).

A Mezőgazdasági Közlönyben:

Magyarország mezőgazdaságának helyzete és válsága a statisztika tükrében (1934).

A Journal de la Société Hongroise de Statistique-ban:

Production agricole de la Hongrie depuis le traité de Trianon (1924).

Les conditions de la propriété foncière et la réforme agraire en Hongrie (1925).

La convention internationale concernant les statistiques économiques et la statistique économique de la Hongrie (1929).

Problèmes statistiques des Conférences internationales de Rome et de Genève (1929).

Enseignements du changement du mouvement du commerce extérieur de la Hongrie en 1929. (1930).

The Situation of Agriculture in Hungary in the Light of Statistics (1934).

Questions de statistiques économiques (1934).

Le recensement des propriétés foncières et des exploitations agricoles en Hongrie 1935.

Estate and operating relations of the hungarian agriculture (1936).

Quelques questions démographiques d'actualité à la lumière de la statistique (1937).

A Közgazdasági Könyvtárban:

A konjunktúrakutatás külföldi szervezetei (1928).

Az 1935. évi mezőgazdasági üzemi statisztikai felvétel eredményeit tartalmazó kötetek:

Magyarország földbirtokviszonyai az 1935. évben. I. Törvényhatóságok és községek (városok) szerint.

Magyarország állat-, gazdasági gép- és gyümölcsfaállománya az 1935. évben.

Magyarország földbirtokosai és földbérlői. (Gazdacímtár).

Magyarország földbirtokviszonyai az 1935. évben II. Birtoknagyságcsoportok szerint.

NEUBAUER GYULA dr., pécsi egyetemi magántanár, m. kir. pénzügyi tanácsos, a Magyar Tudományos Akadémia II. A) alosztályába *levelező taggá* való megválasztását alulírottak tisztelettel ajánlják.

Neubauer Gyula, aki Budapesten 1891-ben született és a világháborúban hateréri szolgálatot teljesített, a magyar közgazdasági tudománynak immár egy évtized óta igen szorgalmas és kiváló képzettségű munkása. Már első munkája, mely *A határhásonelmélet bírálata* (Pécs, 1927) címen jelent meg, kitűnő elméleti képzettségről és egyúttal tudományos önállóságról is tesz tanulságot. Midőn a külföldi irodalomban a szubjektív érték-elmélet hívei heves vitát folytattak az elmélet alkalmazásának egyik legfontosabb kérdésében, és hiába igyekeztek kivezető utat találni a készletek értékelésének a Wieser és Böhm—Bawerk-féle vitában elintézetlenül maradt kérdésében, Neubauer egy egészen új megoldási javaslattal állott elő munkájában. Javaslatának lényege az, hogy nem a készlet utolsó egységében kell keresni az értékelés alapját, miként Wieser tette, de nem is

a Böhm—Bawerk által javasolt hasznok összegezésében, hanem egy átlagértékben, melyről bebizonyítja, hogy teljesen megfelel azoknak a követelményeknek, melyek a szubjektív értékelmélet kiindulási pontjaiban foglaltatnak. A jószágkészleteknek átlagérték szerint való értékelése ugyanis összefér az első Gossen-féle törvénnyel, mert az egyes hozzánövekvő egységek csökkenő hasznával számol, de egyúttal számol a készlet ama tulajdonosságával is, hogy az egyes egységek értéke egyenlő. Ebben van a megoldás előnye, mert a Wieser-féle elintézés az egységek egymásközi helyettesíthetőségéből levonja ugyan a következtetést, de e közben valószínűtlen eredményre jut, míg Böhm—Bawerk álláspontja szem előtt tartja ugyan azt, hogy hozzánövekvő egységek növelik a készlet értékét, de elejti az egységek értékegyenlőségének fontos követelményét. A Neubauer-féle megoldás még megnyerőbbé válik, ha oly nagy készletre gondolunk, melynek utolsó egységei már jelentőségnélküliek, tehát határhaznuk zéró. Ez esetben a Wieser-féle megoldás szerint az egész készletnek szabad jószággá kellene válnia, míg Neubauer megoldása szerint a készlet értéke ekkor is megmarad. A megoldás tehát számol avval, hogy egységek hozzánövekedése növeli ugyan a készlet értékét, de csökkenő arányban. Ebben közeledik a szubjektív értékelmélet Jevons-féle ágának megoldásához is, mely az összhaszn kérdésére vonatkozik. Miután Neubauer később a «Jahrbücher f. Nationalökonomie u. Statistik»-ban is közölte idevágó gondolatait, ugyane helyen egy japán szerző, Takeda egészen hasonló megoldást javasolt. (L. e. folyóirat 135. kötetében.)

Neubauer munkájában több más gondolatot is vet fel, melyek közül figyelemreméltó pl. a magasabbrendű készlet fogalma. Ha az elnevezés nem is látszik szerencsésnek, egy fontos tényre hívja fel a figyelmet, melyet H. Mayer, a bécsi iskola mai vezetője is számba vesz, t. i. arra, hogy a gazdálkodás egységes volta az idő mozzanatát sem hanyagolhatja el az értékelésben és ezért ennek is szerep kell, hogy jusson az értékelésben.

Nem foglalozhatunk Neubauer egyéb munkáival is ilyen részletességgel, csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy ugyanily alapos felkészültségről tanúskodik a gazdasági beszámítás elméletéről szóló értekezése is éppen úgy, mint azok az értekezések, melyeket a pénz és hitelméletről, valamint a gazdasági egyensúly elméletéről a «Közgazdasági Szemlében» közzétett.

Mind e munkáit nagy elméleti elmélyedés és kitűnő kritikai érzék jellemzi. Hozzájárul ehhez képzettségének széleskörű volta. Akár az értékelméletről, akár az ár-, pénz- és a hitelméletről ír, mindegyik téren teljesen otthon van és egészen az irodalmi anyagnak is.

Az 1929—30. és 1930—31. tanéveket állami ösztöndíjjal Németországban, illetve Angliában töltve, közvetlen kapcsolatba került a külföld tudósaival is. E kapcsolatot később is fenntartotta. Ismételten közzétette dolgozatait különböző német folyóiratokban, melyek ezeket mindig szívesen fogadták és nagyobb külföldi munkák bírálatát is ismételten rábízta. Ezek közül kivált a Robertson és Keynes-féle munkák bírálatára szeretnénk utalni. Az első a «Jahrbücher f. Nationalökonomie» 130. kötetében, a másik a «Schmoller-féle évkönyv» 55. évfolyamában jelent meg. A bírálatok igen magas színvonalú, nagytekintélyű írók bizonyos mesterkélt feltevésekből származó levezetéseit veszik igen ügyesen bonckés alá. Ugyanez áll a Cassel-féle árelméletre vonatkozó bírálatáról is, mely a «Zeitschrift f. d. gesamte Staatswissenschaft» 89. kötetében jelent meg.

Már e cikkek felsorolása is mutatja, hogy Neubauer folyamatosan dolgozó szorgalmas munkaerő, ki állandóan foglalkozik a tudomány kérdéseivel. Neve egyébként nem ismeretlen a Magyar Tudományos Akadémia előtt, mert 1932-ben «A határhaszonelmélet bírálata» c. munkáját Akadémiánk a Weiss Fülöp-jutalommal tüntette ki és evvel több év közgazdasági munkái távlatában is jutalmazásra érdemesítette e könyvet.

Kitartó és magas színvonalon álló munkásságával Neubauer, úgy hisszük teljes mértékben rászolgált arra, hogy Akadémiánk tagjai sorába válassza. Kívánatosnak tartjuk ezt azért is, mert széleskörű tudásával és kiválóan fejlett bírálói tehetségével közgazdasági pályázataink elbírálásánál értékes szolgáltatásokat tehetne Akadémiánknak. E pályázatok bíráló bizottságainak összeállításánál nagy szükség volna oly általános felkészültségű bírálóra, ki, mint Neubauer, irodalmunkban teljesen otthon van és közgazdasági ítélőképességének már számos tanújelét adta.

Mindezekre való tekintettel melegen ajánljuk Neubauer Gyula levelező taggá való megválasztását.

Földes Béla t. t.
Heller Farkas r. t.
Navratil Ákos l. t.
Balás Károly l. t.

Fontosabb munkái:

- A határhaszonelmélet bírálata. Pécs, 166 l.
 A gazdasági beszámítás elmélete. Közgazdasági Szemle, 1927. 70. köt. 339—351. l.
 Tőke, vagyon, gazdaság. U. o. 1927. 71. köt. 313—33. l.

A pénz és hitel a gazdasági forgalomban. U. o. 1930. 73. köt. 1—30. l.

Werner Kurt : Oppenheimers System des liberalen Sozialismus. U. o. 1930. 73. köt. 147—54. l.

Statisztika és közgazdaságtan. U. o. 1931. 74. köt. 253—87. l.

A gazdasági egyensúlyról. U. o. 1932. 75. köt. 357—88. l.

A közgazdasági naturalizmusról. U. o. 1935. 78. köt. 468—499. l.

Hitelpolitika és aranyvaluta. U. o. 1936. 79. köt. 653—99. l.

Az objektivitás a társadalomtudományokban. Társadalomtudomány. 1926. 6. köt. 103—24. l.

Világválság és gazdaságelmélet. Navratil Ákos-Emlékkönyv. 1935. 324—70. l.

Grenznutzen, Indifferenz, Elastizität, Durchschnittsnutzen. Jahrbücher f. Nationalökonomie und Statistik. 133. Bd. III. F. Bd. 78. 1930. 662—701. l.

Eine pseudoexakte Geldtheorie. U. o. 135. Bd. III. F. Bd. 80. 1931. 656—702. l.

Die Entwicklung des Kapitalbegriffes und seine Beziehung zu Vermögen, Reichtum und Einkommen. Schmollers Jahrbuch 1931. 55. Jhg. I. Hlbd. 27—53. l.

Keynes John Maynard : A Treatise on Money. U. o. 1932. 56. Jgh. I. Hlbd. 121—29. l.

Die Casselsche Preistheorie. Zeitschrift f. d. gesamte Staatswissenschaft. 89. Bd. 1930. 53—79. l.

Mathematische Volkswirtschaftslehre. U. o. 1931. 91. Bd. 135—45. l.

Oppenheimer und seine Kritiker. Zeitschr. f. Nationalökonomie. 1931. Bd. II. 429—37. l.

Die Gossenschen Gesetze. 1931. Bd. II. 733—53. l.

A II. osztály A) alosztályában megüresedett *levelező tag-sági* helyek egyikére ajánljuk **PROHÁSZKA LAJOS dr.**-t, a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetemen a nevelés-tudomány ny. r. tanárát, a világháború utáni magyar bölcséleti és neveléstudományi irodalom egyik kiváló és értékes munkását.

A görög műveltség tanulmányából kiinduló Prohászka Lajos (szül. 1897) figyelme és érdeklődése Pauler Ákos és Fináczy Ernő hatása alatt fordult a bölcsélet és a neveléstudomány kérdései felé. Nagynevű magyar mestereinek a tanítvány hálájával állított szép emléket róluk szóló tanulmányaiban (Magyar Szemle és Athenaeum 1933, Magyar Paedagogia 1930 és 1935), amelyekkel kapcsolatban mindjárt Pascalról (Magyar Paedagogia 1923) és Hegelről (u. o. 1931) szóló, szintén igen tartalmas és

mélyenjáró alkalmi jellemzéseit is idézzük. Hosszabb időt töltött német egyetemeken, többek között főleg Berlinben volt Spranger Ede tanítványa. Mint az újhegeli bölceleti irány követője, ennek az iskolának fogalomkincsét, módszerét és kifejezéseit fejleszti tovább önállóan és alkalmazza azután másfél évtized folyamán szép számmal megjelent tanulmányaiban, főleg a neveléstudomány területén. Miután «Zur Theorie des Gegenstandes» c. dolgozatában (Berlin, 1927) kijelölte a művelődési javak helyét a tudományos megismerés lehető tárgyainak sorában, e kiindulópontját «*Pedagógia mint kultúrfilozófia*» címen (M. Paedagogia, 1929) szövi tovább neveléstudományi vonatkozásban, míg «*A lélek és az abszulútum*» c. dolgozatában (Athenaeum, 1930) metafizikai háttérükre vetítve fejti ki alapvető világnézeti tételeit. A neveléstudományt, mint ezt már a fent idézett dolgozat is leszögezi, művelődésbölcséletként fogja fel. Evvel kapcsolatban érzi szükségét annak, hogy «*Népiség és műveltség*» c. cikkében (M. Paedagogia 1935) állást foglaljon avval a nézettel szemben, amely napjainkban a szellemi műveltség egyedüli életforrását az ú. n. népiségben keresi.

A legutóbbi dolgozattal egyidőben fejezte be Prohászka 1932-ben «*A vándor és a bujdosó*» címen megindult és 1936-ban önállóan is megjelent terjedelmesebb munkáját, újabb népkarakterológiai irodalmunknak, nemcsak honi értelemben, egyik legérdekesebb, méltán figyelmet érdemlő, egész történeti kultúrfejlődésünk mély újraátélésén alapuló termékét. A tömören magvas és előkelően művészi stílusban megírt mű címe a német és a magyar népszellem szembeállítását jelenti, de találó és érdekes jellemzéseket nyújtanak külön fejezetek a görög, római, a középkori, az újkori spanyol, angol, francia és olasz «lélek»-ről is. Alapcélzatát tekintve a mű nemzetünk sorsproblémáját, a «Kelet népé»-nek azt a történeti tragikumát tárgyalja, amely egy Zrínyi Miklós és Széchenyi István töprengéseinek volt a sarkpontja. E mélyenszántó vizsgálódás súlyát mutatja már az is, hogy éppen bevezető részeinek eléggé nehéz bölceleti vérteteze ellenére is rövid idő alatt széleskörű érdeklődést keltett s nem egy élénkhangú hozzászólást támasztott.

Még nem volt alkalma nyilatkoznia tudományos irodalmunknak Prohászka Lajosnak eddigelé másik főművéről, a jelen sorok megírása előtt röviddel megjelent tizenötíves *Oktatáselmélet*ről. De már az áttekintő elolvasás is kijelölheti e mű helyét neveléstudományi irodalmunknak első színvonalban álló termékei között. Elegendőnek tartjuk itt első részének «Tárgyszeretet és alakításvágy» c. fejezetére rámutatni, mint amely az oktatómunka két fő lelki forrását és táplálóját, a tanítás tárgyának és alanyának eszményi szeretetét a különféle tanár-

egyéniségek két határtípusával való kapcsolatukban szépen és szerencsés módon jellemzi. Egészében véve Prohászka e műve az első teljesen korszerű és rendszeres magyar oktatást. Nemcsak kiterjeszkedik a legújabb neveléstudományi elmékedésekre és gyakorlati mozgalmakra, de rájuk kifejezetten és különösen tekintettel van. Éppen evvel kapcsolatban emelhetjük ki Prohászka Lajos bölcséletileg mélyen megalapozott, állandóan magas nézőpontokból tekintő és lépésről-lépésre elvi következetességgel haladó tudományos fejlődésének, illetve munkásságának egyik fő érdemét: nemcsak egyik legjobb ismerője nálunk a külföld szellemtudományi mozgalmainak, de eredményeiknek közvetítése és továbbfejlesztése során mintaszerű erudíció alapuló és biztoskezü értékítélettel mutat utat abban a forrongásban, mely napjainkban főleg a nevelés kérdései körül való eszmélkedést jellemzi. Ezzel tudományos főiskolai képzésünk körében is fontos hivatást teljesít.

Amikor a felsorolt tanulmányokon és műveken kívül még Prohászka Lajosnak «*Az élet mint tett és mű*» (Athenaeum, 1926) című értekezésére, Ziegler Leopold bölcséletét behatóan ismertető «*Vallás és kultúra*» (Minerva, 1928) c. dolgozatára, nagyszámú ismertetéscsereire, a Magyar Paedagogiai Lexikonban közölt mintegy félszáz cikkére s végül arra hivatkozunk, hogy 1931 óta a Magyar Filozófiai Társaság és a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelenő Athenaeumnak szerkesztője — magas színvonalú és komoly tudományos munkásságát melegen ajánljuk Akadémiánk elismerő figyelmébe.

Dékány István l. t.
 vitéz Moór Gyula l. t.
 Madzsar Imre l. t.
 Schütz Antal l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

A II. osztály B) alosztályába *rendes tagnak* ajánljuk **MADZSAR IMRE** levelező tagot.

Madzsar Imrét 1925-ben választotta a Tekintetes Akadémia levelező tagjai sorába. Nagy tudásának és szubtilis, finom gondolkodásának azóta is sok becses tanulmányt és gondos kutatómunkát köszönhetünk.

Székfoglalójában a *II. Géza korabeli névtelen* kérdéséhez szolgáltatott becses stíluskritikai adalékokat, amelyek a magyar

krónikák rokonsági összefüggéseibe és főleg keletkezésükbe világítanak be (Értekezések a tört. tud. köréből).

Egy évvel utóbb a Magyar Történelmi Társulat kiadásában kiadta *Farádi Vörös Ignác visszaemlékezéseit az 1788—1822 évekből*, amelyek a Jozefinus-korra és az arra következő reakcióra szolgáltatnak igen becses forrásanyagot.

Eltekintve apróbb közleményeitől, szükségesnek tartjuk itt kiemelni a Publ. dell'Istituto per l'Europa orientale 1928. évi folyamában megjelent finom tanulmányát: *La scienza ungherese nel passato e nel presente*.

A Spengler-felvetette egyik kérdéséhez szolt hozzá a Budapesti Szemle 1930. évi folyamában megjelent *Térszemlélet és időérzés a babilonai kultúrában* c. mélyenjáró tanulmányában, amely német nyelven az Archiv für Kulturgeschichte 1931. évi folyamában is megjelent. Filozófiai elmélyedésre hajló egyéniségét ez a problémakör más vonatkozásokban is foglalkoztatta. (*Időhatár és térhatár*, Budapesti Szemle, 1931; *Az idő szemléltetése*, Magyar Paedagogia 1932.) Így jutott el a *világtörténelmi korszak* kérdés boncolásához is, amely tanulmánya ismét az Értekezések a tört. tud. köréből c. akadémiai kiadványsorozatban jelent meg.

Filozófiai irányú tanulmányai mellett azonban sohasem szakította meg aprólékos filológiai akribiát kívánó szövegkritikai tanulmányait. A II. Géza korabeli névtelenen kívül különösen a magyar legendairodalom érdekelte (*Szent Imre herceg legendája*, Századok, 1931) s a Szentpétery Imre szerkesztésében az Akadémia kiadásában megjelenő *Scriptores rerum Hungaricarum*-ban ő rendezte sajtó alá az *Annales Posonienses*-t, a *Legenda S. Zoerardi et S. Benedicti*-t és a *Legenda minor et maior S. Gerhardi*-t. Ugyanebbe a körbe tartoznak a Szent István törvényeiről írt *Szent István törvényei és az ú. n. symmachusi hamisítványok* (Szent István-emlékkönyv) és *Szent István törvényei és a Cod. Vindob. 751*. (Századok, 1938) c. értekezései is, amelyek korábbi Szent István törvényeinek forrásairól írt földolgozásához csatlakoznak.

Madzsar Imre nem a voluminosus alkotások embere, de ezzel szemben a különös intenzitás, a gondolatok mélysége és a földolgozás szubtilitásai azok a tulajdonságai, amelyek munkáinak különös becsét adják. Ezen az alapon ajánljuk a II. B) alosztályba rendes tagnak.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Szentpétery Imre r. t.

Hodinka Antal r. t.

Gyalóky Jenő r. t.

Gombos F. Albin r. t.

Heinlein István l. t.

Hajnal István l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

BALANYI GYÖRGY dr., kegyesrendi gimnáziumi igazgatót, egyetemi tanárt, tanügyi főtanácsost, a Szent István-Akadémia osztálytitkárát a II. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Balanyi a középkor történetének, főleg az egyháztörténetének kiváló művelője, akinek munkássága elsősorban a szerzetességre és különösen Szent Ferenc rendjére vonatkozik. Egy kötetben mélyreható forrástanulmányok alapján és az igen nagy terjedelmű irodalom teljes ismeretével megírta *Assisi Szent Ferenc* első magyarnyelvű életrajzát, amely valóban méltó a középkori egyház egyik legnagyobb és máig is elevenen ható alakjához. A munka nemcsak a szent életét, hanem korának gondolatvilágát, az egyház akkori viszonyait, a ferences rend küzdelmes kialakulását, első misszióit is élénk tárja mesteri tollal megírt előadásban.

Több, kritikai éllel megírt tanulmánya a ferences rend egyes nagy alakjaival és történetének vitás kérdéseivel foglalkozik, így *Montecowinói János*, *Szent Ferenc harmadrendjének alapítása*, *A magyar ferences provincia kialakulása* stb. Egy könyve *A szerzetesség története* címmel a katolikus egyház ez egyik legnagyobb hatású és sokfelé elágazó intézményének nagy tudással megírt, megbízható képét nyújtja.

De Balanyi harmincéves történetírói munkássága nem egyszer fordult az újkori történeti kérdések felé is. Ennek köszönhetjük számos olyan szép tanulmányát, amelyekben először szól magyar ember a legújabb kor sokat tárgyalt problémáihoz. Ilyenek pl. *A népszövegség eszméje a multban*, *A háborús felelősség kérdése* és *A római kérdés* című értekezései.

Balanyi lelkiismeretes kutató, nagyműveltségű történetíró és vázolt munkássága, amely csak egyrésze széleskörű tudományos irodalmi működésének, kiválóan alkalmassá teszi őt arra, hogy Akadémiánk megválasztásával Szent István esztendejében meghajtsa zászlaját az újabb időkben szépen fellendülő katolikus egyháztörténelem előtt, amely jelenleg osztályunkban nincs képviselve.

Angyal Dávid t. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Eckhart Ferenc r. t.

Gombos Albin r. t.

Heinlein István l. t.

Mályusz Elemér l. t.

Miskolczy Gyula l. t.

Alulírottak a II. B) alosztályba *levelező tagul* ajánljuk **FETTICH NÁNDOR** dr. egyetemi magántanárt, a Magyar Nemzeti Múzeum régészeti osztályának őrét.

Fettich Nándor különösképpen a népvándorlás korának archeológiájával foglalkozik. E téren 1926 óta egymást követik fontosabbnál fontosabb publikációi, amelyek nemcsak a feltárt anyag rendszeres feldolgozását adják, de különösen a lovasnomádok emlékeinek kulturális összefüggéseit és korbelt népi elhatárolását iparkodnak megoldani. A szkíta, a hún, az avar és a honfoglaló magyar emlékek vizsgálata és a kultúrváltozások mögött álló történeti eseményekkel való összekapcsolásuk körül igen nagy érdemeket szerzett. E részben külön kell emelnünk az e szempontból legfontosabb oroszországi összehasonlító anyag alapos ismeretét. De Fettichnek általában az az igyekezete, hogy mindig a lehetőségig figyelembe vegye a nem-magyarországi anyagot és eredményeket is, amiért is Oroszországban kívül más országok múzeumait is alaposan áttanulmányozta és anyagukat feldolgozásaiba mindig belevonta.

A legkiemelkedőbb eredményekhez és a legtovább a honfoglaló magyarokra nézve jutott, akiknek fémművességéről szóló kétkötetes munkája az *Archaeologia Hungarica*-ban (jegyzék 29. sz.) összefoglaló feldolgozásnak tekinthető. Az eredményekről már korábban beszámolt a Századokban a levediai magyarságról írt cikkében (26. sz.), ahol az archeológiai részletek mellőzésével különösen a történelmi eredményekre szorítkozott. Természetes, hogy ezekhez az eredményekhez több részlettanulmányon át jutott el, amelyeket itt külön kiemelni nem tartunk szükségesnek. A levediai magyar ezüstművesség korbelt elhatárolása, kapcsolata a megelőző azonos motívumú, de nem ezüst ötvösséggel és kiágazása Perm felé új perspektívákat nyit meg, amelyekkel a történelmi irodalomnak számolnia kell. Különös figyelmet érdemelnek főképp a magyarságnak a normann és szláv, másrészt a kazár és arab kultúrák közé beállítása s a leszakadt részek elvándorlásának bizonyítékai. A népvándorlás archeológiájában ez a bennünket legközelebről érdeklő kérdés, amelyet Fettich hatalmas lépésekkel vitt előbbre.

Hasonlóan fontos probléma nemcsak a honfoglalás előtti Magyarország, hanem az itt visszamaradt avar töredékek szempontjából is, az avar emlékek feldolgozása. Ezt Fettich nemcsak fontos sírmezők (Mosonszentjános, Mosonszentpéter, Kiskőrös, Üllő, Kecel, Bugyi, Jánoshida, Tiszaderzs, Kenézlő stb.) feltárásával mozdította előre, hanem az avar kor archeológiájának rendszerezését is megkísérelte. Már első nagy publikációja, az avarkori fogazási ornamentikából és ötvöseszközökről erre

irányuló kísérlet volt. (1. sz.) Az avar emlékeknek szoros összefüggését a szkíta emlékekkel, amire már ott is rámutatott, három évvel később részletesen is kifejtette (14. sz.), kimutatva, hogy az összefüggés nemcsak a díszítményekben, de a tárgyak rendeltetése tekintetében is megvan. Lényeges lépésekkel vitte aztán előbbre a kérdést a veszprémi múzeum jutasi és ösküi ásatásainak vizsgálata (20. sz.), amely az anyagnak határozottabb elhatárolását tette lehetővé. Ennek alapján készült *«Zum Problem des ungarländischen Stils»* II. c. tanulmánya (22. sz.), amely már a fogazási ornamentika időrendjét is megkísérelte megállapítani. A dunapentelei avar lelettel kapcsolatban (28. sz.), különösen az erdélyi és oroszországi analógiák alapján külön foglalkozott azzal a jelentős hatással, amelyet a magyarországi avar kultúrára, különösen bronzöntésére a gepida kultúra gyakorolt. Ebben a munkában jutott el az egész avarkori régészeti anyag kronológiájának megállapításához.

Kiemeljük még a magyarországi szkíta leletek összefoglaló ismertetését Rostowczew munkájában (*Skythia und der Bosphorus I.*) (19. sz.) és a garsinovói szkíta leletről írt dolgozatát (31. sz.) továbbá szablya- és kardtanulmányai (5, 6, 12, 13. sz.) az állatviaskodás- (2, 12, 14. sz.), a szarvas- (8, 9. sz.) és a sárkány- (17. sz.) motívumokról szóló földolgozásait; egyebekben munkáinak csatolt jegyzékére utalva. Megemlítjük azonkívül, hogy mint a Nemzeti Múzeum régiség-tára népvándorlási osztályának vezetője, a népvándorlási ásatásokat is ő vezeti.

Módszerének jellemzésére még két pontot kívánunk hangsúlyozni. Az egyik, hogy vizsgálatainál a kormeghatározásban a sírbakerülés időpontjával élesen szembeállítja a készítés idejét, amelyek gyakran igen távol vannak egymástól. A másik, hogy kulturális rendszerezéseiben a fejlődés vonalába való beállítás mellett a földrajzi elterjedés kérdését is igen alaposan megvilágítja. Ily módon erős kritikát gyakorol megállapításai fölött és problémáit széles kultúrtörténeti távlatba állítja be.

Fáradhatatlan, megfeszített munkája és annak érdemes és komoly eredményei megérdemlik, hogy az Akadémia, amely Fettich kutatásait már eddig is erkölcsileg is, anyagilag is támogatta, a tudós személyének is megadja a jól megérdemelt elismerést.

Kuzsinszky Bálint r. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Hodinka Antal r. t.

Hekler Antal r. t.

Eckhart Ferenc r. t.

Gyalóky Jenő r. t.

Gombos F. Albin r. t.

Madzsar Imre l. t.

Hajnal István l. t.

Fettich Nándor irodalmi munkássága:

1.* Az avarkori műipar Magyarországon, I. Fogazási ornamentika és ötvöseszközleletek. — Das Kunstgewerbe der Avarenzeit in Ungarn, I. Zahnschnittornamentik und Pressmodelle. *Archaeologia Hungarica* I, Budapest, 1926.

2. Die Tierkampfszene in der Nomadenkunst, *Recueil-Kondakov*, Prague, 1926. S. 81—92.

3. Népvándorláskori művészet Magyarországon («Művészeti Lexikon», Bpest, 1926). Népszerű összefoglalás. Javított szövege a lexikon második kiadásában.

4. Über die Erforschung der Völkerwanderungskunst in Ungarn, *Jahrb. f. präh. und ethnogr. Kunst*, I. 1926—27, S. 265—274.

5. Garnitures de fourreaux de sabres du temps des Avars, en Hongrie, *Aréthuse*, Paris, 1926. Avril, 1—14.

6. Újabb fegyvertörténeti adatok a koraközépkori lovasnomádok magyarföldi hagyatékából. — Beiträge zur Waffenkunde der ungarländischen Reiter-Nomaden aus dem Mittelalter, *Az Orsz. Magyar Régészeti Társ. II. Evkönyve* (1923—26) 166—171, (380—4.).

7. Sárkányábrázolások a magyarországi népvándorláskori emléanyagban. — Drachendarstellungen in ungarländischen Denkmalmaterial der Völkerwanderungszeit, *Arch. Ért.* 40. (1923—26), 157—172., 317—326.

8. A tápiószentmártoni aranyszarvas. — Der Goldhirsch von Tápiószentmárton, *Arch. Ért.* 41. (1927), 138—145., 312—318.

9.* A zöldhalompusztai szkíta lelet. — La trouvaille cythé de Zöldhalompuszta, *Archaeologia Hungarica*, III. Budapest, 1928.

10. Eine gotische Silberschnalle im Ungarischen Nationalmuseum. *Sem. Kondakovianum*, 2. (1928), 105—111.

11. Öntött phalerák a lovasnomádok magyarországi régészeti hagyatékában. — Gegossene Bronzephaleren im archäologischen Nachlass der Reiternomaden von Ungarn, *Arch. Ért.* 42. (1928), 114—127., 317—321.

12. Das Tiermotiv der Parierstange des Schwertes von Aldoboly, *Präh. Zeitschrift*, Berlin, 19. (1928), 144—152.

13. Az aldobolyi kard koráról. — Über die Zeitstellung des Schwertes von Aldoboly, *Székelly Nemzeti Múzeum-Emlékönyv*, Sepsiszentgyörgy, 1929, 351—365.

14. Adatok az ősgermán állatornamentumok II. stílusának

A *-gal megjelölt munkák önállóan jelentek meg.

eredétkérdéséhez. — Beiträge zum Entstehungsproblem des altgermanischen II. Stiles, Arch. Ért. 43. (1929), 68—110., 328—358.

15.* Bronzeguss und Nomadenkunst, auf Grund der ungarländischen Denkmäler, Praga, 1929.

16. Über die ungarländischen Beziehungen der Funde von Ksp. Perniö, Tyynelä, Südwestfinnland, Eurasia Septentrionalis Antiqua, 5. (1930), 52—73.

17. Neue Grabfunde von Regöly, Kom. Tolna, Ungarn, aus der Völkerwanderungszeit, Jahrb. für präh. u. ethnogr. Kunst 1930, 77—79.

18. Der Schildbuckel von Herpály, Sein nordischer Kunstkreis und seine pontischen Beziehungen, Acta Archaeologica, I. 3. Kopenhága, 1930, 221—262.

19. Bestand der skythischen Altertümer Ungarns (Rosztowzew, Skythien und der Bosphorus, I. Berlin, 1931, 494—529.).

20.* Jutas und Öskü, Zwei Gräberfelder aus der Völkerwanderungszeit in Ungarn, Praga, 1931, (Rhé Gyulával együtt).

21. Zu den Fibeln von Petrossa und Békésszentandrás, Germania, 16, 1932, 300—304.

22. Zum Problem des ungarländischen Stils II. Eurasia Sept. Antiqua, IX, 1935.

23. Neuere Arbeiten J. Strzygowskis, Ung. Jahrbücher, XI, (1931), 122—9.

24. Stand und Aufgaben der Völkerwanderungsarchäologie in Ungarn, Ung. Jahrbücher, XII. (1932), 105—112.

25. Adatok a honfoglaláskor archaeológiájához. — Zur Archaeologie der ungarischen Landnahmezeit, Arch. Ért. XLV. (1931), 48—112., 305—330.

26. A levediai magyarság a régészet megvilágításában, Századok, 1933, 250—276., 369—399.

27.* A szilágysomlyói második kincs. — Der zweite Schatz von Szilágysomlyó, Arch. Hungarica, VIII, Budapest, 1932.

28.* Dunapentelei avar leletek. — Trouvailles Avars de Dunapentele, Arch. Hung. XVIII. Budapest, 1936. (Marosi Arnolddal együtt.)

29.* A honfoglaló magyarság fémművészete. — Metallkunst der landnehmenden Ungarn, Archaeologia Hungarica, XXI. Budapest, 1937.

30.* A honfoglaló magyarság művészete, Ars Hungarica, Budapest, 1936.

31.* A garszinovói szkíta lelet. — Der skythische Fund von Gartschinowo, Arch. Hungarica, XV. Budapest, 1934.

Alulírottak mély tisztelettel ajánljuk a II. osztály B) alosztályában betöltésre váró helyek egyikére *levelező tagul* vitéz **HÁZI JENŐ dr.-t**, Sopron sz. kir. város főlevéltárnokát.

Házi Jenő első önálló műve 1917-ben jelent meg. A világháborús éveket leszámítva, mely évek alatt katonai szolgálatot teljesített, éspedig, mint vitéz címe mutatja, példás kötelességtudással — állandó és nagyjelentőségű tudományos munkásságát fejtett ki. Sopron városának levéltárnokává megválasztatván, e városnak középkori oklevelekben ezidőszerint leggazdagabb levéltárát nemcsak rendezte, hanem a város megbízásából az okleveles anyagot rendszeresen közzé is tette. 1921-től fogva 1936-ig 11 nagy kötetben adta ki a város középkori okleveleit, följegyzéseit, számadásait, és így tovább és ezzel rendkívül nagy szolgálatot tett a magyar történelem művelőinek. Az egyes kötetek elé írt bevezető tanulmányok Sopron város középkori történelmét tárgyalják. E bevezetések tárgyai az anyag újszerűségénél és a feldolgozás kritikai módszerénél fogva mintaszerűek és a történelem művelői számára nélkülözhetetlenek. A forrásanyag közzétételén kívül azonban számos más tanulmány is jelent meg tőle 1920-tól fogva. Ki kell emelnünk ezek közül a soproni magyar-latin szójegyzéket (1924), továbbá azokat a tanulmányokat, amelyek Sopronnak, mint határszéli városnak történeti szerepével függnek össze. Kiváló irodalmi működését egyébként a mellékelt jegyzék részletesen tárja fel az érdeklődő előtt.

vitéz Házi Jenő, aki egyébként évek óta meghívott tagja a M. T. Akadémia Történettudományi Bizottságának, egyike legszorgalmasabb és legeredményesebben működő történetíróinknak. Az Akadémia egy, több évtized óta szakadatlan, feltűnést nem kereső tudományos működést kifejtő, derék történetírót jutalmazna azzal, ha vitéz Házi Jenőt a II. osztály B) alosztályában betöltésre váró helyek egyikére levelező tagul megválasztani kegyeskednék.

Angyal Dávid t. t.

Hajnal István l. t.

Markó Árpád l. t.

Dr. vitéz Házi Jenő irodalmi munkássága.

Önálló munkák.

1. Detrekő vára a középkorban. Különnyomat a Hadtörténelmi Közlemények 1914. évfolyamából. Budapest, Stephaneum-nyomda, 1917. 72 l.

2. Sopron sz. kir. város története. I. rész, 1. kötet. Oklevelek 1162-től 1406-ig. Sopron, Székely, Szabó és Társa-könyvnyomda. 1921. XL, 316 l.

3. I. rész. 2. kötet. Oklevelek és levelek 1407-től 1429-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1923. XLIV, 443 l.

4. I. rész 3. kötet. Oklevelek és levelek 1430-tól 1452-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1924. XL, 423 l.

5. I. rész 4. kötet. Oklevelek és levelek 1453-tól 1459-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1925. L, 431 l.

6. I. rész 5. kötet. Oklevelek és levelek 1460-tól 1481-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1926. XLVI, 431 l.

7. I. rész 6. kötet. Oklevelek és levelek 1482-től 1520-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1928. XL, 426 l.

8. I. rész 7. kötet. Oklevelek, levelek és iratok 1521-től 1531-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1929. XXXVIII, 466 l.

9. II. rész 1. kötet. Végrendeletek és egyéb feljegyzések 1390-től 1524-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1930. XX, 480 l.

10. II. rész 2. kötet. Végrendeletek, közgyűlési jegyzőkönyvek, polgárkönyvi feljegyzések és különféle számadások 1400-től 1541-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1931. XII, 493 l.

11. II. rész 3. kötet. Különféle számadások és kimutatások 1432-től 1455-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1933. VIII, 472 l.

12. II. rész 4. kötet. Különféle számadások és adójegyzékek 1454-től 1495-ig. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1936. XXII, 495 l.

13. XVI. századi magyarnyelvű levelek Sopron sz. kir. város levéltárából. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1928. XL, 289 l.

14. Név- és tárgymutató a Sopronvármegyei Oklevéltár I. és II. kötetéhez. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1922. 95 l.

15. Sopron a régi magyar irodalomban. Megjelent a Magyar Irodalmi Ritkaságok (szerk. Vajthó László) XXXVI. kötete gyanánt. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1937. 120 l.

Kisebb munkák és értékezések.

1. Unser geschichtliches Recht auf Westungarn. Budapest, Bagó M. & Sohn, 1920. 23 l.

2. A soproni magyar-latin szójegyzék. Budapest, 1924, a Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadása, 20 l.

3. Balassi Menyhért árultatásának szerzője. Különnyomat a Magyar Nyelv 1928. évfolyamából, 14 l.

4. A soproni virágének. Magyar Nyelv 1929. évfolyam, 88—91 l.

5. Határszéli viszályaink az osztrákokkal a Jagellók uralkodása alatt. Különnyomat a Bécsi Magyar Történeti Intézet Evkönyvének I. évfolyamából, 22 l.

6. Haydn József zeneszerző őse. Különnyomat a Soproni Hírlap 1935. évi február 17—24 közti számaiból. Sopron, Székely és Társa-könyvnyomda. 1935. 30 l. (A fenti munka rövid németnyelvű kivonata megjelent Bartha Dénes összefoglalásában: Zur Abstammung Joseph Haydns, az «Acta Musicologica» VII. évf. 4. számában.)

7. Néhány adat a nyugatmagyarországi horvátokról. Különnyomat a Vasi Szemle 1937. évfolyamából. Szombathely, Martineum-nyomda, 7 l.

8. Néhány adat a Felsőszopori Szily-család történetéhez. Soproni Szemle, 1938. évfolyam 11—22 l.

Ujságcikkek és bírálatok stb.

A II. osztály B) alosztályába *levelező tagnak* ajánljuk **HORVÁTH HENRIK dr.** művészettörténészt, egyetemi c. rk. tanárt, a fővárosi múzeumok központi igazgatóját.

Horváth Henrik kiválóbb művészettörténészeink és középkori régészeink közé tartozik. Széleskörű irodalmi munkásságát eredeti kutatások, nagy történeti és művészettörténeti tudás, rendkívüli anyagismeret, szempontjainak és problémalátásának mélysége tüntetik ki.

Kutatási köre három nagy területet ölel fel: a külföldön dolgozott magyar és a Magyarországon dolgozott külföldi művészek munkásságát, Budapest művészeti multjának és az egyetemes régi magyar művészetnek területét. Eredeti levéltári és emlékkutatásokkal Sienában a XIV—XV. században működött egész kis magyar művész-kolóniát fedezett fel s működésüket magyar és olasz nyelven ismertette. Feldolgozta a XIX. század első felében Rómában dolgozott magyar romantikus festőket és a Bécsben működött magyar ötvösöket. Foglalkozott viszont a Magyarországon, különösen az Anjouk és Zsigmond korában működött külföldi, elsősorban olasz művészekkel. Budapest régi művészetének egész sor tanulmányt és több kötetet szentelt. A Budai kőfaragók és kőfaragójelek c. kötetében a részben tőle feltárt emléktárgyak alapján rekonstruálta Budapest középkori építészetének történetét. Mintaszerű módszerrel kiadta a Fővárosi Múzeum kőemléktárának anyagát. Megírta

Szentpétery József pesti ötvösmester életét és ismertette a magyar ötvösség ez utolsó nagy mesterének műveit és működését. Behatóan foglalkozott a budai pénzverde történetével s kisebb tanulmányaiban a régi budapesti műemlékek egész sorozatát tette közzé. E munkáit betetőzi a Magyarország Művészeti Emlékei c. kiadványban imént megjelent hatalmas kötete Budapest művészi emlékeiről, amelyben nemcsak pontos lajstromát adja Budapest műemlékeinek az ó-kortól a XIX. század első feléig, hanem nagyobb bevezető tanulmányban Budapest kultúrhistoriájának keretébe illeszti a főváros műemlékeit és régi művészi életét.

Kutatásait a *Magyar szobrászat kezdetei* c. kötetében kiterjeszti az egész magyar művészet területére. Úgy ebben, valamint az ugyancsak nem régen megjelent, *Zsigmond király és kora* c. hatalmas kötetében nagy összefoglaló munkát végzett, a történeti és régészeti anyag teljes ismeretével s a legújabb művészettörténeti szemlélet alapján a problémák valóban szellemes és eredeti megoldásával. Zsigmond-kötete a legújabb magyar művészettörténeti kutatás egyik legértékesebb és legmonumentálisabb műve. A Pannonia c. folyóiratban igen szellemesen és finom elemzéssel mutatja ki a pannóniai antik elemek továbbélését románkori épületplasztikánkban. A Nouvelle Revue de Hongrie-ban behatóan ismertette és világitotta meg Villard de Honnecourt magyarországi működését.

Horváth Henrik érdemei között kiváló helyet foglal el múzeumi működése. Úgy muzeológiai, mint tudományos szempontból mintaszereiben rendezte be a Halászbástyában a Főváros közép- és renaissance-kori kőemlékeit, építette ki a Fővárosi Múzeumnak különösen iparművészeti részét s foglalkozik jelenleg a Fővárosi Múzeum újjászervezésével és áthelyezésével. A főváros területén nagyfontosságú középkori ásatásokat végzett és jutott abba a tudományosan megbecsülhetetlen és szerencsés helyzetbe, hogy irodalmilag feldolgozott anyagának egy részét maga tárta fel. Idegen nyelven írt dolgozataival és külföldi kongresszusokon tartott előadásaival megbecsülést szerzett nevének a külföldön is.

Eredményes munkássága, egész tudományos egyénisége és szellemisége méltóvá teszi, hogy Akadémiánk levelező tagjai sorába válassza, amit bátrak vagyunk legmelegebben ajánlani.

Kuzsinszky Bálint r. t.

Gerevich Tibor r. t.

Heinlein István l. t.

Mályusz Elemér l. t.

Alföldi András l. t.

Nagy Lajos l. t.

Tompa Ferenc l. t.

Lepold Antal l. t.

Horváth Henrik irodalmi munkássága.

Die Portraitkunst des Jan van Eyck. «Karpathia», 1923—24.

Ignazio Zuloaga. «Karpathia» 1923—24.

Zweck und Tradition im neuen Kunstgewerbe. «Karpathia» 1923—24.

Ismeretlen Kálvin-arckép Raffael-iskolájából. «Protestáns Szemle» 1924. (Angol fordításban is megjelent).

Magyar műpártolók a klasszicizmus és a romantika Rómájában. «Napkelet», 1924.

Magyar romantikus festők Rómában. «Minerva», 1924.

Siena ed il primo rinascimento ungherese. «Corvina», 1925.

Una veduta di Veszprém in un affresco di Castiglione d'Olonna. Contributi al problema di Masolino. «Corvina», 1926.

Németalföldi mesterek biedermeier-másolatai a székesfővárosi gr. Zichy Jenő-Múzeumban. «Orsz. M. Régészeti Társulat Évkönyve», II. 1927.

Hajdani királyi vár. «Műgyűjtő», 1927.

Pietro, mastro d'organi ungherese in Italia. «Corvina», 1927.

Gundrich Carolus Ferenc, a pesti plébánia-templom oltárainak mestere. Archaeologiai Értesítő, XLII. 1928.

A régi Pest. «Magyar Művészet», 1929.

Magyar ötvösök Bécsben. «Historia» III. Külföldi kapcsolatok. 1930.

Zsinati kultúra és lovagvilág. «Napkelet», 1930.

H. H. Faust és a bécsi gobelinek. Tanulmányok Budapest Multjából. I. 1932.

A budai pénzverde művészettörténete a késői középkorban. «Numizmatikai Közlöny» 1932.

Buda a középkorban. Budapest, 1932.

A Fővárosi Múzeum kőemléktárának leíró lajstroma. Budapest, 1932.

Chinoiserie-festmények Budán. Tanulmányok Budapest Multjából. II. 1933.

A budai Szent György-relief. Tanulmányok Budapest Multjából. III. 1934.

Esztétika és Művészettörténet. «Pszichológiai Szemle», 1934.

Pannóniai antik elemek továbbélése románkori épületplasztikánkban. «Pannonia», 1935 (német fordításban kibővítve: Ungarische Jahrbücher, 1936).

Budai kőfaragók és kőfaragójegyek. Budapest, 1935.

Hódoltság és felszabadítás a művészettörténetben. Tanulmányok Budapest Multjából V. 1936.

Villard de Honnecourt et la Hongrie. «Nouvelle Revue de Hongrie», 1936.

A magyar szobrászat kezdetei. Budapest, 1936.

Transdanubien als kunstgeschichtliche Provinz. «Studi ed documenti italo-ungheresi della R. Accademia d'Ungheria di Roma.» Annuario. 1937.

Szentpétery József pesti ötvösmester művészete. «Budapest Régiségei», XII. 1937.

Zsigmond király és kora. Budapest, 1937.

Budapest Művészeti Emlékei. Budapest, 1938.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK :

A II. osztályba *kültagnak* ajánljuk **BRANDI KÁROLY** göttingai egyetemi tanárt, a nemes német történetírói hagyományok oszlopos megtestesítőjét, aki a történettudósok nemzetközi szervezetében is vezető szerepet játszik. Nagy tudományos munkásságából kiemeljük a renaissance-ról, a reformációról és ellenreformációról szóló elterjedt köteteit : *Das Werden der Renaissance*. 1908., *Die Renaissance in Florenz und Rom*. 1909., amely hét kiadást ért meg és *Deutsche Reformation und Gegenreformation* című munkáit, valamint bevezetését a történettudományba : *Einführung in die Geschichtswissenschaft*. 1922. Az utóbbi években különösen V. Károly császárral és birodalmával foglalkozott. Ez a munkája a *Beiträge zur Reichsgeschichte 1546—1555* című publikációval kezdődött, amelynek IV. kötetét ő adta ki. Nagy érdemeket szerzett a császárra vonatkozó forrásanyag, főként V. Károly levelezésének földolgozásával (*Berichte und Studien zur Geschichte Karls V.*), amelyet a mult évben nyomon követett V. Károlyról írt kitűnő életrajza : *Kaiser Karl V. Werden und Schicksal einer Persönlichkeit und eines Weltreiches*. 1937. A német alaposágnak Brandi egyik előkelő képviselője, de ez az alaposág nála csak természetes és elmaradhatatlan követelménye a magas szempontok szerinti szintézisnek.

Károlyi Árpád t. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Lukinich Imre ig. és r. t.

Különös melegséggel ajánljuk a II. osztály *külső* tagjának **BRYNOLF HONKASALO**-t, a helsinki egyetemen a büntetőjog tanárát, ki a mellett, hogy közel két évtized óta a jog számos ágára kiterjedő sok feltűnést keltő s iránytvágó munkát írt,

egyike a finn-magyar jogász-szövetség leglelkesebb harcosainak. Pár évig a turkui bíróságnál működött, majd a lappi, utóbb az ulvilai kerület kormányzója lesz, mely minőségében nagy szolgálatokat tesz a finn nemzet önállósulása idején. Több tanulmányútja során Lipcsében, Berlinben, Párizsban, Zürichben és Rómában a börtönügy s általában a büntetőjog legjelentősebb problémáival foglalkozik. Kormányának megbízásából számos törvényjavaslat tervezetét készíti el. A finn büntetőjogászok egyesületének megalapítói közé tartozik. Irodalmi munkái közül jelentősek: *A részvénytársaság* (1923), *Az eljárási jog reformja* (1924), *A lakbérleti törvény magyarázata* (1925), *Harmadik személy jogvédelme ingó dolog zálogolásánál* (1926), *A végrehajtási jog* (1927), *Jogvédelmi formák* (1928), *A szakértők* (1929), *A kauzalitás kérdése a büntetőjogban* (1933), mely tanulmánya az okozatosság problémáját a világirodalom legjelentősebb termékeinek figyelembe vételével s minden eddig ismert álláspont kritikáját nyújtva igyekszik a megoldáshoz közelebb juttatni; *A sterilizáció problémája* (1934); rendkívüli értéket képvisel: *A bűnözés egyéni és szociális tényezőiről* című hatalmas munkája (1935), valamint *A magzatelhajtás de lege lata és de lege ferenda* (1936) című műve; különös figyelmet érdemel a *Nulla poena sine lege* (1937) cím alatt írt nagyobb tanulmánya, melyben élesen állást foglal a német nemzeti szocialista büntetőjogi irány túlzásaival szemben.

Brynolf Honkasalo szorgalmas ismertetője a kiváló magyar jogi írók munkásságának s egyben minden alkalmat felhasznál, hogy megismertesse a magyar jogászörökkel az újabb finn törvényeket s jogirodalmat (v. ö. «Jogállam» 1938. évf. 1—2. számában megjelent tanulmányát és a «Magyar Jogi Szemle» 1938. évi 2. számában a «75 éves Finn Jogászegylet» című ismertetését.)

Balogh Jenő ig. és t. t.

Finkey Ferenc r. t.

Polner Ödön r. t.

Angyal Pál r. t.

Erekly István r. t.

Kolosváry Bálint r. t.

vitész Moór Gyula l. t.

Tomcsányi Móric l. t.

Kuncz Ödön l. t.

Irk Albert l. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk Akadémiánkba *kültaqul* **JAKABFFY ELEMÉR** lugosi ügyvédet, a *Magyar Kisebbség* című kéthetenként megjelenő kitűnő folyóirat szerkesztőjét.

1881-ben született. 1910-től 1918-ig képviselőházunknak volt egyik nagy felkészültségű tagja, számos törvényjavaslat előadója, aki az összeomlás alkalmával — noha előkelő össze-

köttetéseinél és kiváló képességeinél fogva könnyű lett volna elhelyezkednie a csonka hazában — vállalta a küzdelmes kisebbségi sorsot és azóta egyik elismert vezéralakja az erdélyi magyarságnak. Több ízben volt tagja a bukaresti kamarának is. A nemzeti kisebbségek genfi összejövetelein is egyike azoknak, akik nemes önmérséklettel, tudással, bölcseséggel, de ha kell bátor szókimondással képviselik az oláh uralom alatt vergődő magyarságot. Ezek a kitűnő tulajdonságai jellemzik a már említett *Magyar Kisebbség* című folyóiratát is, melyet 1921-ben indított meg, s amelynek azóta is lelke, sőt amióta a leromlott gazdasági viszonyok következtében az előfizetők száma lecsökkent, egyik áldozatos fenntartója. Publicisztikai tevékenysége, de egész folyóirata is gazdag, tárgyilagos forrása marad mindenkor az elcsatolt területeken, de kivált az Erdélyben élő és szenvedő magyarság jelenlegi sorsának. Megválasztásával Akadémiánk a nemzet háláját is leróná kitűnő fiával szemben.

Balogh Jenő ig. és t. t.
Gyalóky Jenő r. t.
Nagy Miklós l. t.
Markó Árpád l. t.

Alulírottak mély tisztelettel ajánlják *kültagul* a II. osztályba **KELEMEN LAJOS**-t, a kolozsvári Erdélyi Múzeumegylet levéltárának vezetőjét.

Kelemen Lajos közel három évtized óta áll az Erdélyi Múzeum levéltárának élén, s mint ilyen rendkívül nagy szolgálato-
 kat tett azoknak, akik az erdélyi történelem iránt érdeklődtek. Kora ifjúságától fogva az erdélyi történelem művelése lévén célja, rendkívül gazdag ismereteket szerzett az erdélyi történelem minden vonatkozásában. Bátran állíthatjuk, hogy ma ő az erdélyi történelem legalaposabb ismerője. Irodalmi működésének részletes felsorolását mellőzhetőnek tartjuk, de ki kell emelnünk, hogy számos kötet történeti forrásanyagot adott ki kitűnő bevezető tanulmányokkal és többszázra tehető azoknak a levéltári kutatásokon alapuló tanulmányoknak és cikkeknek a száma, melyek az ő tollából különböző tudományos folyóiratokban és napilapokban megjelentek. Meggyőződésünk szerint az Akadémia egy érdemekben igen gazdag és önzetlen munkásságú, derék magyar embert jutalmazna meg az akadémiai tagsággal, aki a legnehezebb viszonyok között is híven és becsületesen végezte kötelességét.

Balogh Jenő ig. és t. t.
Gombos Albin r. t.

A II. osztályba *külső tagnak* a legmelegebben ajánljuk **dr. LAUR ERNŐ**-t, a zürichi műegyetem nyugalmazott tanárát.

Laur Ernő dr. egyike a legkiválóbb tehetségeknek, amelyek a szabad Svájc közgazdasági életét a közelmúlt évtizedekben irányították. Sok tekintetben új és töretlen utakon haladva igyekezett hazájának gazdasági életében a szorgalmas, de — mint másfelé is — elhanyagolt földműves-osztályt azon életszínvonalhoz és jelentőséghez juttatni, melyet az hivatásánál és érdemeinél fogva igényelhet. 1871-ben született Baselben. Atyja mint gazdasízt a magyar Zselénszky grófi családnál teljesített szolgálatot. Laur Ernő felsőbb iskolai kiképzését a zürichi műegyetem mezőgazdasági osztályán és a lipesei egyetemen szerezte meg, a bölcsészeti doktorátust 1896-ban. A zürichi műegyetem magántanára lett 1901-ben, majd 1908-ban az üzemtán és könyvvezetés előadásával megbízott rendes tanár. Tanári tevékenységével párhuzamosan kiterjedt és mihamar nagy jelentőségre vergődött munkásságot fejtett ki a Bruggban felállított paraszttitkárság érdekében és keretében. Legnagyobb érdeme, ami azután neki nemzetközi elismerést biztosított, az, hogy nem maradva tisztán a földművesosztály üzemének javítása és jövedelmének fokozásánál, kiterjesztette figyelmét arra is, hogy ez osztály a társadalomban és az állami életben kellő elismeréshez és jelentőséghez jusson. Igyekezett egy földműves-pártot szervezni, az iparnak és földművelésnek érdekeit összhangzásba hozni és ez úton az állami életet megbízhatóbb és szilárdabb alapokra fektetni. Sikerült neki a földművesosztály összetartását fokozni, önbizalmát erősíteni és ennek a munkának köszönhető sok tekintetben az, hogy a szociáldemokráciának a svájci alkotmány felforgatására irányuló törekvéseit a szervezett parasztság már csírájában elfojtotta.

Nem kis eredménnyel működött Laur a nemzetközi kapcsolatok révén úgy a római nemzetközi mezőgazdasági intézet, valamint Európa több városában megtartott nemzetközi mezőgazdasági kongresszuson. Talán a legszebb elismerés azok között, amiket elért, az volt, hogy a bukaresti nemzetközi mezőgazdasági kongresszus alelnökévé is választották; ily módon munkásságának elismerést biztosított nemzetközileg is. Ugyanennek bizonyítéka az a számos kitüntetés, mely őt a különböző főiskolák részéről tiszteletbeli doktorná választása révén érte. 1920-ban a bécsi Hochschule für Bodenkultur, 1922-ben a hohenheimi mezőgazdasági főiskola, 1934-ben a berni egyetem és 1936-ban a brünni mezőgazdasági főiskola tiszteletbeli doktorává választott.

Abban a nézetben vagyunk, ha a Magyar Tudományos Akadémia Laur Ernőt kultagjává választja, ezzel maradandó,

értékes szolgálatokat jutalmaz, amelyek nemcsak Svájenek, hanem egyáltalán a nemzetek közösségének, tehát hazánknak is hasznára fognak válni; e mellett Laur doktornak irántunk eddig is érzett szimpátiáját csak növelni fogja.

Igen kiterjedt irodalmi munkássága felkarolja a parasztosztály helyzetét az általános közgazdaságban, a mezőgazdaság és iparnak egymáshoz való viszonyát, a magángazdaság és a közgazdasági élet kapcsolatait, a mezőgazdasági üzem sikerének feltételeit, a mezőgazdasági könyvvezetés jelentőségét, az agrárpolitika szerepét az általános gazdaságpolitikában, a mezőgazdasági alakulatok nemzetközi egyesülésének jelentőségét. Számos dolgozatában foglalkozik a mezőgazdasági válság kérdésével, a mezőgazdasági termelés eredményének technikai és gazdasági feltételeivel. A mezőgazdasági piacok és az áralakulás problémáin kívül számos iratában tárgyalja a valutakérdéseket, a hitel, a kamat és eladósulás problémáit. Ezekhez csatlakoznak azok a dolgozatai, melyek a svájci parasztság politikai szervezésére, a törvényhozásban való részvételére és társadalmi elismerésére vonatkoznak.

Végezetül meg kell említenünk, hogy a Népszövetség felkérésére egy külön jelentést dolgozott ki a mezőgazdasági válság okairól és az orvoslás módjáról és terjesztett az ebből a célból összehívott londoni nemzetközi tanácskozás elé, ami a Népszövetségnek azt a véleményét fejezi ki, hogy erre a célra ő volt a leghivatottabb egyéniség.

Földes Béla t. t.

Gróf Teleki Pál ig. és t. t.

Bernát István r. t.

Heller Farkas r. t.

Fellner Frigyes r. t.

Czettler Jenő l. t.

Naratil Ákos l. t.

Alulírottak mély tisztelettel ajánljuk a II. osztályba *kültagul* **TENTELIS ÁGOST** rigai egyetemi tanárt, a lett kormány ezidőszerinti kultuszminiszterét. Tentelis professzor régi és értékes tudományos munkásságra tekint vissza: különösen a lett nép régebbi történetével és néprajzával foglalkozott úttörő munkáiban. Ő szervezte meg az új lett államban a történelmi kutatás munkáját azzal, hogy megalapította a lett történelmi társulatot és a lettországi műemlékek bizottságát, amelyekben kezdettől fogva vezető szerepet visz. Mind a két tudományos szerv az értékes és mintaszerű kiadványok hosszú sorát bocsátotta közzé, éspedig nemcsak lett, hanem francia és német nyelven is. Tentelis professzor meleg érdeklődéssel kíséri Magyar-

ország sorsának alakulását és őszinte barátunk. Megválasztásával erősödnék a kapcsolatok, amely újabban Lettország és Magyarország között kialakult, és amely kapcsolat mindkét államnak csak hasznára válik.

Balogh Jenő ig. és t. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Lukinich Imre ig. és r. t.

ZWIEDINECK-SÜDENHORST OTTO von, müncheni professornak és udvari tanácsosnak a II. A) alosztályba *kültaggá* való megválasztását van szerencsénk tisztelettel ajánlani.

Zwiedineck 1871-ben Grácban született és 1901-ben a bécsi egyetemen nyerte habilitációját, amidőn az, mint a közgazdasági elmélet egyik vezető egyeteme virágzott. Az első tanszéket Karlsruheban kapta mindjárt a következő évben. Ugyanitt egy évvel később rendes tanár lett és katedráját azután 1920-ban a breslauer egyetem közgazdasági katedrájával cserélte fel, majd pedig 1921-ben a müncheni egyetem professzora lett. A német tudományos világban élvezett tekintélye nyilvánult meg abban, hogy a külföldön is legerősebben elterjedt német közgazdasági folyóiratnak a «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik»-nak szerkesztését rábízták.

Első munkái a munkabérelmélet és munkabérléletpolitika körébe vágnak. 1905-ben «Lohnpolitik und Lohntheorie» című munkáját oroszra is lefordították. Tanulmányai kapcsán behatóan foglalkozott szociálpolitikai kérdésekkel és egyik idevágó munkája orosz és spanyol nyelven is megjelent. 1911-ben tette közzé «Sozialpolitik» című kitűnő kézikönyvét, amely a német szociálpolitikai standard munkák sorában is előkelő helyet foglal el.

Elméleti hajlama azonban mindinkább a szorosabb értelemben vett elmélet felé terelte figyelmét. Élénken nyomon kísérte az elmélet majdnem minden fejezetének fejlődését és kevesen vannak, akik oly elfogulatlansággal és tárgyilagossággal bírálták az egyes felmerülő tudományos törekvéseket, mint ő. Így az objektív és szubjektív értékelmélet vitájában, a Spann-féle irány bírálatában és egyéb újabb gondolatok megítélésében mindig egyformán a megértés, de egyúttal az alapos bírálat szintjére tudott helyezkedni, úgyhogy idevonatkozó értekezései a tudomány haladása szempontjából nagyértékűek. Nagyjelentőségű az «*Allgemeine Volkswirtschaftslehre*» című 1932-ben megjelent kézikönyve, mely éles világításban mutatja hosszú tudományos és tanári pályáján a közgazdasági jelenségekre vonatkozólag leszűrt eredményeit.

E könyvét is tárgyilagosság és egyoldalúságtól való mentesség jellemzik. Tömör fogalmazásban mindig a dolgok mélyére hatol és a kérdések lényegét domborítja ki.

Nagyjelentőségűek értekezései is. Ezek közül különösen a tőke lényegével foglalkozó munkáját (*«Kapital und Kapitalismus»*) emeljük ki, melyben e nehéz kérdésnek igen mélyre menő fejtegetéseit sikerült nyújtania. E munkájában, mint kézikönyvében is, magyar szerzők álláspontjával is foglalkozik.

Zwiedineck-Südenhorst nemcsak sokoldalú és a jelenségek mélyére hatoló tudós, de kiváló egyéniség is. Amidőn a közgazdasági tudomány hagyományainak leikicsinylése vált divattá és a politikai események hatása alatt álló nemzedék a tudomány multjával való szakítást követeli, Zwiedineck férfiasan kitartott tudományos meggyőződése mellett.

Szeretetre méltó tudós egyéniségével alkalmunk volt megismerkedni, amidőn a Pázmány Péter-Tudományegyetem meghívására a mult év folyamán Budapestre jött és itt több előadást tartott. Akkor alkalmunk volt látni meleg rokonszenvét a magyarság iránt és jólesően tapasztalni azt, hogy mily megértést és elismerést tanúsított Zwiedineck eme törekvések iránt, amelyek nálunk a közgazdasági tudomány ápolása és továbbfejlesztése terén megnyilatkoznak.

Az a meleg rokonszenv, melyet Zwiedineck hazánk iránt tanúsított, biztosítja azt, hogy teljes mértékben méltányolni fogja az Akadémiánk kültaggá választásában rejlő kitüntetést.

Heller Farkas r. t.

Földes Béla t. t.

Navratil Ákos l. t.

Balás Károly l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

SCHAFFER KÁROLY r. tagot *tiszteleti tagul* való megválasztásra ajánlják a tisztelettel alulírottak. Az ő nagy érdemei sokkal ismeretesebbek, semhogy azokról e helyen hosszabban kellene beszélnünk. Mig példájával és tanításával itthon a tudományt állandóan gazdagító iskolát teremtett, addig agyszövet-tani és patológiai úttörő kutatásainak fényes eredményeivel a magyar orvosi tudománynak a külföldön hírt és dicsőséget szerzett. Önzetlen munkájának és áldozatkészségének köszönhető *«Hirnpathologische Beiträge»* című folyóiratának eddig meg-

jelent 17 kötete. Ebben a saját és tanítványainak kutatásait ismerteti. E folyóirat nagyértékű tartalmánál fogva nemzetközi nagy megbecsülésnek örvend.

A Magyar Tudományos Akadémia szakadatlan és felette becses, félszázados tudományos munkásságot tüntetne ki, ha Schaffer Károlyt, ezt az eszményi gondolkodású nagy tudóst és melegszívű emberbarátot tiszteleti tagjainak sorába fölvénné.

Korányi Sándor t. t.

Verebély Tibor r. t.

Rados Gusztáv t. t.

Tangl Károly ig. és r. t.

Entz Géza r. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

SZENT-GYÖRGYI ALBERT, az idei orvosi Nobel-díj nyertese, megszerezte a maga számára a világ tudósainak elismerését és nekünk magyaroknak azt a kitüntetést, hogy a nagy nemzetek a kultúra és tudomány úttörői és gyarapítói közé soroztak bennünket. Az élő szervezetekben végbemenő égés kezdetleges elgondolásától : az oxigén támadásaként keletkezett szénsavtól és víztől a rejtélyek hosszú útja vezet mai tudásunkhoz, melynek első kapuit Warburg Ottó, Wieland Henrik és Keilin Dávid nyitották meg a légzési fermenttel, a hidrogénaktiválással és a cytochrommal. Tíz év megfeszített munkája kellett hozzá, hogy Szent-Györgyi a borostyánkősavon, fumarsavon, almasavon és oxalecetsavon keresztül ezt a bonyolult folyamatot az állati szervezetben fel tudta deríteni. De még evvel sem elégedett meg ; őt a növények égési folyamatai is érdekelték és kimutatta, hogy az másképp folyik le és hogy abban lényeges szerepet játszik az ascorbinsav, mit az állati szervezet sem tud nélkülözni.

Ennek azonosságát a C-vitaminnal ő derítette ki és a paprikában foglalt nagy mennyiségét felfedezte és előállítását kidolgozta. Tudós lelkületére jellemző, hogy a kezében levő kristályos anyagból minden vele foglalkozni akaró kutatónak juttatott, s így nagyban elősegítette az anyag szerkezete és hatása felderítését.

Alig egy esztendeje, hogy a rejtély újabb kulcsát adta kezünkbe a flavonok szerepének kiderítésével, melyek az oxydációt közvetítik az ascorbinsav és a peroxydase között s amelyek hiánya a skorbut előidézésében, szerepe annak gyógyításában a C-vitamin mellett igen számottevő. Mivel vitaminjellege két-

ségtelen és különösen a hajszáledények átjárhatóságát és vérzékenységét csökkentti, permeabilitási (P)-vitaminnak nevezte el.

Ez Szent-Györgyi kutató munkájának rövid összefoglalása. Az a gyakorlati haszon, ami a két vitaminból az emberiségre hárul, csaknem eltörpül a sejtben lefolyó oxidáció felderítésének érdeme mellett. Az élet titkának megértéséhez jutottunk vele közelebb egy magyar kutató révén, kinek ezért hálás az egész tudományos világ, és akinek érdeme mellett szerény véleményünk szerint a Magyar Tudományos Akadémia sem mehet el a nélkül, hogy kellő méltatásban ne részesítse. Ez indít bennünket arra, hogy Szent-Györgyi Albert levelező tagnak *rendes taggá* megválasztását ajánljuk.

Schaffer Károly r. t.
Vámosy Zoltán l. t.
Zechmeister László l. t.
Illyés Géza l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

Alulírottak az Akadémia III. osztályába *levelező tagul* ajánljuk **BUZÁGH ALADÁR dr.**-t, a kolloidkémia művelőjét.

Buzágh Aladár 1895. július 6-án Derencsényben, Gömör megyében született. Középiskoláit a losonci állami és a rimaszombati protestáns gimnáziumban végezte; az utóbbiban 1914-ben érettségizett. 1914-től 1918-ig a budapesti kir. József-Műegyetem vegyészmérnöki szakosztályának volt hallgatója, hol 1918-ban vegyészmérnöki oklevelet kapott. 1921-ben a budapesti Pázmány Péter-Tudományegyetem bölcsészettudományi karán kémiából, fizikából és ásványtanból doktori szigorlatot tett. 1930-ban a budapesti Kir. Magy. Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar magántanárrá képesítette; ezt a képesítést a Kir. Magy. József-Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mezőgazdasági és állatorvosi kara 1935-ben megerősítette.

Vegyészmérnöki oklevelének megszerzése után 1919 szeptemberig Németországban folytatta tanulmányait, majd magánvállalatoknál gyakornokoskodott. 1919-től a Pázmány Péter-Tudományegyetem II. sz. kémiai intézeténél tanársegéd, 1933-tól kezdve pedig ugyanennél az intézetnél adjunktusi minőségben működik a mai napig. Időközben az 1926/27. tanévben a m. kir.

vallás- és közoktatásügyi minisztérium támogatásával Wolfgang Ostwald lipcei intézetében végzett kolloidkémiai kutatásokat. 1928-ban a Rockefeller Foundation külföldi ösztöndíját nyerte el. Tanulmányait a berlin—dahlemi «Kaiser Wilhelm-Institut für physikalische Chemie und Elektrochemie»-ben *H. Freundlich* professzor osztályán folytatta, ahol főleg kolloidfizikai kérdésekkel foglalkozott. Ezt követőleg 1930-ig az «Elektrophysik-Ausschuss der Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft» díjazásával folytatta vizsgálatait ugyanebben az intézetben. 1930-ban és 1936-ban meghívott előadója volt a «Kolloidgesellschaft»-nak. 1937 december havában pedig az American Chemical Society-től kapott meghívást a folyó év júniusában tartandó «Colloid Symposium»-ra. Állandó munkatársa a *Kolloidzeitschrift*-nek, társszerzője az *Ostwald's Handbuch der Kolloidwissenschaft* c. gyűjteményes munkának.

Önálló vizsgálatokon alapuló tudományos közleményei :

A chloralhydrat és káliumpermanganát egymásra hatásának sebességéről. *Math. Term. Értesítő*, 1922. évf.

Natriumstearátból és vízből álló heterogén rendszer szerkezetére vonatkozó vizsgálatok. *Magy. Chem. Folyóirat*, 1925. 7. és *Chem. Rundschau*, 1925. 72.

Über kolloide Lösungen der Erdalkalikarbonate, *Koll. Zf.* 33, 222, 1926.

Über die Konstitution des Bariumkarbonatsols, ugyanott, 34, 218, 1926.

Az alkaliföldfémkarbonátok kolloid oldatairól, *Magy. Chem. Folyóirat*, 1925. 70. és 1926. 17.

Zur Theorie der Peptisation, *Kolloid Z.* 41, 169, 1927. és 43, 215, 1927.

Über die Bodenkörperregel bei der Peptisation mit hydrophilen Solen, ugyanott, 43, 220, 1927.

A gélek peptizálásáról, *Magy. Chem. Folyóirat*, 1927. 137.

Über die Kinetik der Peptisation, *Kolloid Z.* 44, 156, 1928.

Über die Beziehungen zwischen elektrokinetischer Wandlungsgeschwindigkeit, Peptisation und Stabilität grobdispenser Systeme, ugyanott, 48, 33, 1929.

Über die Strömungsdoppelbrechung und Thyxotropie der Bentonitsuspensionen, ugyanott, 47, 223, 1929.

Über chemische Zusammensetzung und Dispersitätsgrad bei kristallinen Teilchen, ugyanott, 47, 314, 1929.

Über eine Methode zur Untersuchung von Koagulations- und Peptisationserscheinungen, ugyanott 47, 370, 1929.

Über die kataphoretische Wanderungsgeschwindigkeit von Zeolitsuspensionen, uyanott, 49, 35, 1929.

Über die Haftfähigkeit mikroskopischer Teilchen an Wänden von gleicher Beschaffenheit, uyanott, 51, 105, 230 és 52, 46, 1930.

Über ein Verfahren, die bei der Koagulation auftretenden Kräfte zu messen, Naturwissenschaften, 1930. 444.

Über das Haften von Quarzpulver in Elektrolytgemischen, Kolloid Z. 53, 294, 1930.

Über eine Darstellungsmethode von kolloidlöslichen Eisenoxyd und über die Eigenschaften seiner Hydrosole, uyanott, 66, 128, 1934.

Über die Haftfähigkeit und Raumerfüllung mikroskopischer Teilchen, Kolloidbeihette, 32, 294, 1930.

Kolloidwissenschaft und Radiotechnik, Kolloid Z. 77, 172, 1936.

Über die Beziehungen zwischen der Haftfähigkeit der Teilchen mikroskopischer Grösse und den Aktivitätskoeffizienten der Elektrolyte, uyanott, 76, 2, 1936.

Über die Kinetik der Peptisation, über die Peptisationsgeschwindigkeit des lyophoben Eisenoxyds, uyanott, 78, 284, 1937.

Über die Beziehungen zwischen dem Sedimentvolumen mikroskopischer Teilchen und den Aktivitätskoeffizienten der Elektrolyte, uyanott, 79, 1937.

Über die Adsorption schwach solvatisierter Kolloide an festen Adsorbentien, uyanott, 82, 150, 1938.

Nagyobb összefoglaló munkái:

Die Adsorption. Kolloidchemisches Taschenbuch, Akad. Verlagsgesellsch. Leipzig, 1935.

Dissolution und Peptisation, Kolloidchemisches Taschenbuch, uyanott, 1935.

A kolloidok természettudományi jelentősége, a Kir. Magy. Természettudományi Társulat kiadása, 1933.

Kolloidik, eine Einführung in die Probleme der modernen Kolloidwissenschaft, Th. Steinkopf, Dresden, 1936.

Colloid Systems, az előbbi munka angol fordítása, London, 1937.

Tekintetes Akadémia! A fentiekből látjuk, hogy *Buzágh Aladár* 1925 óta megszakítás nélkül buzgó és eredményes munkásságot fejt ki a kolloidkémiai kutatás terén. Hogy ezen a területen *Buzágh* nemesak nálunk, hanem külföldön is szaktekin-télynek számít, legutóbb megjelent német és angol szakkönyve

mindennél szöszölöbban bizonyítja. Meg vagyunk győződve arról, hogy megválasztása esetén Akadémiánk méltó és érdemes taggal gyarapodnék.

Gróh Gyula r. t.

Tangl Károly ig. és r. t.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Széki Tibor l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA]

RENDES TAGNAK :

GELEI JÓZSEF I. tagot a III. B) alosztályba *rendes tag*-nak ajánljuk.

Dr. Gelei József Akadémiánknak 1923 óta levelező tagja. Munkássága a zoológiának igen sok terére kiterjed és olyan eredményes, hogy egyik nagy tanulmányát, a «*Chromosomák hossziránti párosodása és e folyamat örökléstanai jelentősége*», — amely az örökléstan világirodalomba átvett eredményeket tartalmaz — már 1925-ben a bírálóbizottság a Nagydíjjal való megkoszorúzásra ajánlotta.¹

1935-ben a Nagyjutalmat és a Marczibányi-mellékjutalmat odaítélő bizottság ajánlatára Akadémiánk őt koszorúzta meg a *Marczibányi-mellékjutalommal*. Mert ő valóban «lankadatlan kutató, ötletes módszerfelfedező, önállóan gondolkodó és saját lábán járó biológus», kinek működésére bármelyik más nagy kultúrnemzet is büszke lehetne. *Gelei* munkássága 1935 óta se lanyhult. Bámulatos tevékenysége, felfelé ívelő pályája magaslatán kiérdemelte világszerte a legkülönbözőbb nemzetek zoológusainak teljes elismerését, akiknek egyhangúan az a véleményük, hogy a magyar zoológiai kutatók között ő áll a legelső között. Újabb munkái felsorolásával Akadémiánkban az előzmények után talán felesleges őt bemutatni, annál is inkább, mert számos dolgozatát Gelei éppen Akadémiánkban terjesztette elő; e sorozat az ő nagy munkásságának méltó bizonyítéka.

Entz Géza r. t.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Zimmermann Ágoston r. t.

Dudich Endre l. t.

¹ Gelei már egyizben *rendes tagnak* ajánlva volt, de helyhiány miatt szavazás alá nem került.

Gelei József I. t. tudományos munkássága 1934 óta.

1. *Amöbenforschung und Silbermethoden*. Mit 2 Abb. Zoolog. Anz. Bd. 108, 1934. 92—95. l.

2. *A csillósvéglények (Ciliata) érzőszervecskéi*. Állattani Közlemények 31. köt. 1934. 115—138. l.

3. *Van-e a véglényeknek idegrendszerük?* Term. Tud. Közl. Pótfüzetek. 66. köt. 196. füz. 1934. 105—125 l.

4. *Historisches und Neues über die interciliaren Fasern und ihre morphologische Bedeutung*. Zeitschr. f. Zellforsch. Bd. 22. 1935. 244—254.

5. *Neue Erfahrungen an versilberten Amöben*. Zoolog. Anz. Bd. 109, 1935. 93—95.

6. *Die Infusorien im Dienste der Forschung und des Unterrichtes*. Biol. Zentralbl. Bd. 55, 1935. 57—74.

7. *Eine neue Abänderung der Kleinschen trockenen Silbermethode und das Silberliniensystem von *Glaucoma scintillans**. Mit 7 Textabb. Arch. f. Protistenk. Bd. 84, 1935. 446—455.

8. *Das Entstehen und die Entwicklung der Scheinkolonie von *Vorticella campanula* Ehrb.* Zoologische Jahrbücher Bd. 67, Heft 3. 1935. 114—194.

9. *A véglények kiválasztószerve alkati, fejlődéstani és élettani szempontból*. Mathem. és Természettud. Közl. XXXVII. 5. sz. 1935. 126 l.

10. *Der Richtungsmeridian und die Neubildung des Mundes während und ausserhalb der Teilung bei den Ziliaten*. Biol. Zentralbl. Bd. 55, Heft 7/8, 1935. 436—445.

11. **Colpidium glaucumaeforme* n. sp. (Hymenostomata) und sein Neuronensystem*. Arch. f. Protistenk. Bd. 85, Heft 2, 1935. 289—302.

12. *Herman Ottó az életbúvár*. Acta biologica. Tom. III. Fasc. 3. 1935. 16 l.

13. *Adatok Szeged környékének ázalékállatka-világához*. Matematikai és Természettudományi Ertesítő 54. köt. 1936. 923—951. l.

14. *A csavarmenetes vagy kochliooid alkattípus a csillósok (Ciliata) világában*. Állattani közlemények, 1936. XXXIII. 1—2. 35 l.

15. *Die Bildung des Porus excretorius und sein Verhältnis zum Neuronensystem bei *Paramecium**. Biol. Zentralbl. 56. Bd. Heft. 1—2. 1936.

16. *Eine Pulsationsblase, die nie entleert wird. Beobachtungen an *Amoeba macrovesiculata* n. sp.* Arch. f. Protistenk. Bd. 88. 1936.

17. *Das erregungsleitende System der Ciliaten.* Verhandl. d. XII. Intern. Zool. Kongress, Lisboa, 1935.

18. *V. Beiträge zur Ciliatenfauna der Umgebung von Szeged. Zwei Gymnostomata-Arten: Amphileptus carchesii Stein und Bryophyllum hyalinum. n. sp.* Acta biologica Tom. IV. Fasc. 1. 1—11. l. 10 szövegek közötti ábrával.

19. *Der Nephridialapparat von Urocentrum turbo.* Zool. Anz. Bd. 117. H. 3—4, 103—107. 4 szövegek közötti ábrával.

20. *Ascorbinsäure (C-Vitamin) zur Darstellung des Nephridialapparates bei Ziliaten.* Zeitschr. f. wiss. Mikr. u. mikr. Techn. Bd. 53. 260—272. 4 ábra.

21. *Die einfache Pulsationsblase der Amöben.* Mikrokosmos, Jahrg. XXX. H. 6. 89—92. Egy szövegek közötti ábrával.

22. *Die zusammengesetzte Pulsationsblase bei Paramecium.* Ebenda. H. 7. 111—116. 5 szövegek közötti ábrával.

23. *Pori secretorii am Ziliatenkörper.* Biol. Zentralbl. Bd. 57. H. 3—4. 175—187.

24. *Der schraubige Körperbau in der Ciliatenwelt im Vergleich zu den Symmetrieverhältnissen der vielzelligen Tiere.* Arch. f. Protistenkunde. 88. H. 3. 314—338. 22 szövegek közötti ábrával.

25. *Zustandsänderungen im Protoplasma der Amöben während der Ortsveränderung und während der Pulsation der Excretionsblase. Beobachtungen an Amoeba proteus und laureata.* Arch. f. Protistenkunde. 88. H. 8. p. 295—313. 9 táblával.

26. *Népeledel-e a sündisznó?* Természettudományi Közönlöny, 1937. évi 8. sz. 1—5. l.

27. *Schraubenbewegung und Körperbau bei Paramecium.* Arch. f. Protistenkunde. 90. H. 1. 165—177. 7 szövegek közötti ábrával.

28. *Das Excretionsplasma von Didinium in Ruhe und Teilung.* Nyomatás alatt az Arch. f. Protistenkunde-ban.

29. *Beiträge zur Ciliatenfauna der Umgebung von Szeged (und Tihany) VIII. Condyllostoma vorticella Ehrbg.* Nyomatás alatt a Tihanyi Magyar Biol. Kutatóintézet Munkái következő zámában.

A III. osztály B) alosztályában üresedésben levő *rendes tagsági* helyek egyikére tisztelettel ajánljuk **dr. MAREK JÓZSEF** levelező tagtársunkat, a József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem nyug. ny. r. tanárat.

Marek Józsefet Akadémiánk húsz évvel ezelőtt választotta levelező tagjai sorába. Tagtársunk azóta is rendkívül széleskörű, igen értékes tudományos munkásságot fejtett ki, mely szűkebb szakmájának a külföldtől is elismert, világviszonylatban legelső képviselőjévé emelte. Minthogy bűvarkodásának

legfontosabb eredményeiről Akadémiánkban is számos esetben beszámolt, feleslegesnek tartjuk részletesen ismertetni tudományos munkásságát. Kiemeljük azonban azokat a vizsgálatait, amelyeket a métegykórra, valamint az angolkór oktanára, kórfejlődésére, szövettanára és az egyéb csont- és anyagforgalmi betegségekkel való összefüggésére vonatkozólag végzett. E kérdéssel számos közleménye foglalkozik, az angolkórra vonatkozó kísérletes vizsgálatainak főbb eredményeit pedig a Wellmann Oszkár tagtársunkkal együtt *A rhachitis* címen magyar és német nyelven két testes kötetben kiadott könyvének első kötetében (1930, 1932) is összefoglalta.

Levelező tagsága idejében jelent meg németnyelvű hatalmas diagnosztikájának teljesen átdolgozott második (1922) és harmadik kiadása (1937), szintúgy rövidített magyar összefoglalása (1928). Ugyancsak 1922-ben jelent meg Hutýra Ferencsel, Akadémiánk néhai tiszteleti tagjával együtt írt nagy belgyógyászatának VI. német és III. angol kiadása, melynek a szervek betegségeit felölelő kötete teljesen új szövegezésben a közeljövőben hagyja el újból német és angol nyelven a sajtót. E munkában, mely az állatorvosi irodalomnak az egész világon ismert és elismert standardműve, dolgozta fel saját bőséges klinikai tapasztalatait s külön nem ismertetett vizsgálatainak eredményeit, és azokat az egész világirodalom termésével együtt kiváló rendszerező érzékkel egységes, nagyszabású képpé foglalta össze.

Végül megemlítjük, hogy Akadémiánk megbízásából Marek József írta meg a Magyar Tudományos Akadémia szerepét az orvostudományok fejlődésében az utolsó 100 év alatt (1926).

Marek Józsefnek rendes taggá választása egy munkában is eredményekben gazdag tudós elismerése lenne.

Preisz Hugó r. t.
Zimmermann Ágoston r. t.
Verebély Tibor r. t.

Kaán Károly l. t.
Manninger Vilmos l. t.
Herzog Ferenc l. t.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK :

NEUBER EDÉ-t, a debreceni Tisza István-Tudomány Egyetem ny. r. tanárát, a bőr- és nemibetegségek klinikájának igazgatóját a M. Tudományos Akadémia III. osztályának B) alosztályába *levelező tagnak* ajánljuk.

Neuber Ede 1882-ben született, 1905-ben doktorrá lett a budapesti egyetemen. Állami ösztöndíjjal több mint három évet

töltött Európa kultúrközpontjaiban, sőt felévet Afrikában is, hova őt az exotikus bőrbetegségek tanulmányozása vonzotta. Tekintélyes számú tudományos közleményei, melyek kevés kivétellel külföldi szaklapokban is megjelentek, tanúságot tesznek Neuber Ede kiterjedt kutatómunkásságáról, minek folyamán egyes betegségek gyógyítására hathatós új eljárásokat dolgozott ki. Így hosszas előtanulmányok után kidolgozta az addig úgyszólván gyógyíthatatlan scleroma (rhinosscleroma) fajlagos vaccinával való kezelése módját, amely teljesen bevált. Ennek elismerésül bízták meg 1932-ben Neubert a madridi fül-, orr- és gége-orvosi kongresszuson a scleroma vaccinás kezeléséről való referátum tartására, a kiewi egyetem pedig fölkérte, hogy az összes orosz egyetemeknek szánt scleroma-kézikönyv számára írja meg a scleroma fajlagos gyógykezelését.

Nem kevésbbé értékesek Neubernek a sugárgomba-betegség gyógyítására irányuló kísérletei, melyek során kimutatta, hogy ez a betegség nemcsak kellőképpen végzett vaccinával (akár auto-vaccinával, akár polyvalens vaccinával), hanem reconvalescensek vérsavójával is gyógyítható. E téren szerzett érdemeit ismerte el a bécsi Orvosegyesület, amidőn Neubert felkérte, hogy e tárgyról az egyesület 100-éves évfordulója alkalmával előadást tartson.

Egészen eredeti gyógyeljárást vezetett be a gyakorlatba a filariasis gyógyítására, mellyel hathatós fegyvert adott az orvosok kezébe, nevezetesen melegégövi tájakon, ahol ez a féreg gyakori. Ezt a Neuber-félének nevezett eljárást angol gyarmatokon alkalmazzák és róla az 1935-ben Budapesten tartott nemzetközi dermatológiai kongresszuson nagyon elismerőleg nyilatkoztak.

Megemlítendő a bőr elszarusodásáról írott pályamunkája, amellyel 17 pályázó közül elnyerte a Bukovinsky-féle 1500 koronás pályadíjat; a Budapesti Orvosegyesület ismételten tüntette ki őt legjobbnak ítélt előadásaiért.

Neuber mint az Országos Antiveneriás Küzdelem miniszteri biztosa a nép- és fajegészség terén is elismerésre méltó buzgó tevékenységet fejtett ki. Ebben a minőségében megszervezte a debreceni egyetemen a hallgatóság orvosi rendelőintézetét, első-sorban az egyetemre fölveendő ifjak egészségi állapotának megvizsgálására. Az erre, nemkülönben a debreceni első osztályú elemi iskolai tanulók, valamint a hajdúvármegyei vitézi gyermekek egészségi viszonyaira vonatkozó vizsgálatokat Neuber szervezte, vezette és eredményeiket felette értékes közleményekben fektette le, amelyek tanulságai hivatva vannak megjelölni a népegészségi viszonyok javulásához vezető utakat.

Mint miniszteri biztos és az Országos Antiveneriás Bizottság

elnöke e Bizottság tagjainak együttműködésével kidolgozta a nemi betegségekre vonatkozó törvénytervezetet (*lex veneris*), amely a belügyminiszter kiadásában jelent meg, és amelynek fontosságát Neuber a múlt évben a felsőház előtt is hosszabb felszólalásában kifejtette.

Mellesleg legyen említve, hogy Neuber a Horthy Miklós-állami kórház igazgatója, az Országos Felsőoktatási, az Országos Természettudományi Tanács, az országgyűlés felsőházának, Debrecen városi Törvényhatósági Bizottságának tagja, Debrecen tb. tisztii főorvosa, több külföldi dermatológiai társaság tiszteleti és levelező tagja.

Az előrebocsátott rövid ismertetésből is kitűnik, hogy Neuber Ede kimagasló művelője szaktudományának, amelyet maradandó értékekkel gyarapított és ezzel, valamint a népegészség terén tanúsított buzgó tevékenységével rászolgált, hogy a M. T. Akadémiában helyet foglaljon.

Verebély Tibor r. t.

Preisz Hugó r. t.

Illyés Géza l. t.

Tudományos közleményeinek jegyzéke. (Nem teljes.)

1. A rugalmas rostok viselkedése a bőrben, különös tekintettel a bőrrákra. Orvosi Hetilap, 1908.
2. Az elektromos colloidfémek némely alkalmazásáról. Orvosi Hetilap, 1909.
3. A Wassermann-féle syphilisreactio értéke a gyakorlatban. Orvosi Hetilap. 1909.
4. Vizsgálatok a rhinoscleromáról. Orvosi Hetilap. 1909.
5. Befolyásolja-e a kénesókezelés a szervezet védőanyagait. Orvosi Hetilap. 1910.
6. A Wright-féle vaccinás gyógyítás és opsonin-technika mai állásának ismertetése a londoni St. Mary-Hospitalban szerzett tapasztalatok alapján. Ib. 1910.
7. Befolyásolja-e a kénesó- és az arzénkezelés a szervezet opsoninos erejét? Ib. 1911.
8. A staphylococcus agglutininjeinek és opsoninjainak képződése helyéről a szervezetben. Ib. 1914.
9. A bőr hámlójában végbemenő elszarusodás lefolyása szövettani és vegyi tekintetben ép és kóros viszonyok között. Ib. 1914.
10. A spirochaeta pallida kimutatása. A gonorrhoeás megbetegedések laboratóriumi vizsgálata.
11. Magyarországon előforduló pathogen gombák a bőrön és függelékein. Uj trichophytontörzs. Ib. 1922.

12. A bismuthkészítmények hatása a vérbajos szervezetre. Ib. 1924.
13. A Gilchrist-féle bőrblastomycosisról. Ib. 1924.
14. További adatok a Gilchrist-féle bőrblastomycosis pathogenesiséhez és terapiájához. Ib. 1924.
15. Az antisphyilitikumok aspecificitásáról. A debreceni Tisza István-Tudományos Társaság II. osztályának munkái. I. köt. 3. füzet, 1924.
16. Adatok a filaria sanguinis hominis pathológiájához és epidemiológiájához. Ib. 1930.
17. Adatok az emberi eredetű mikrosporia pathológiájához és terapiájához. Ib. 1929.
18. A higanyhatás magyarázása a syphilises szervezetben. Ib. 1929.
19. A mai syphilistherapia és annak értéke az antiveneriás küzdelemben. Ib. 1930.
20. Arany- és maláriatherapiára gyógyult filariosis. Ib. 1930.
21. Az elemi iskola első osztályába beiratkozott tanulók orvosi megvizsgálása, különös tekintettel a nemibetegségekre. Egészségvédelem. 1930.
22. A scleroma serologiai és allergiás reactiói, különös tekintettel a fajlagos terapiára. Orvosi Hetilap. 1930.
23. A kopenhági VIII. nemzetközi dermatologiai kongresszus. Ib. 1930.
24. Disseminált keratodermiák a tenyéren és a talpon. Bőrgyógyászati, Urologiai és Venerologiai Szemle. 1930.
25. A gombás bőrbetegségek pathologiai, biologiai és terapiás kérdéseiről. Orvosi Hetilap, 1931.
26. Elemi iskolások egészségügyi vizsgálata. Ib. 1931.
27. A testi és lelki épség mint az egyéni és a nemzeti lét alapja. Ib. 1931.
28. Válasz Bielek dr. «Reflexióira». Ib. 1931.
29. A debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem bőr- és nemibeteg klinikájának ismertetése. Fennállásának 10 éves jubileuma alkalmából. 1932.
30. Adatok az aktinomykosis immunbiologiai kérdéseire, különös tekintettel az immuntherapiára. 1932.
31. Ifjúságunk öröklődési anyagának károsodásáról és annak megvédéséről. Orvosképzés. 1932.
32. A scleroma serologiai és allergiás reactiói. Orvosi Hetilap. 1933.
33. Ujabb haladás a veneriás betegségek pathológiájában és diagnostikájában. Gyógyászat. 1933.
34. A debreceni I. oszt. elemi iskolás tanulók átvizsgálása

egészségügyi szempontból az 1931—32-i tanévben. Orvosi Hetilap. 1933.

35. Újabb adatok az aktinomykosis fajlagos terapiájához és allergiás reakcióihoz. Orvosi Hetilap. 1933.

36. Adatok az erysipelas immunbiológiai kérdéseire, különös tekintettel fajlagos terapiájára. Orvosi Hetilap. 1933.

37. Adatok a gége-scleroma kórismezéséhez és fajlagos terapiájához. 1932.

38. A tanköteles gyermekek egészségügyi sorozásáról. Orvosi Hetilap. 1934.

39. Tokos (scleroma-, ozoena-, Friedländer-féle) bakteriumokkal fertőzött szervezet védőanyagainak fajlagosságáról. 1932.

40. Gyógykísérletek élő spirochaetákkal korai syphilis-esetekben. Orvosi Hetilap. 1933.

41. Az antiveneriás küzdelem legközelebbi feladatai. «Szociális Orvostudomány». 1934.

42. A tanköteles gyermekek egészségügyi sorozása különös tekintettel a gümőkóros megbetegedésekre. Orvosok és Gyógy-szerészek Lapja. 1934.

43. Az aktinomykosis-kutatás újabb eredményeiről. Orvosképzés. 1935.

44. Aranykészítmények gyógyhatásáról, különös tekintettel néhány idült fertőző megbetegedésre. (Scleroma, aktinomykosis, filariosis.) Orvosi Hetilap. 1934.

45. Újabb haladás a bőr néhány fertőző betegségének patológiájában, diagnostikájában és terapiájában. Gyógyászat, 1935.

46. A magyar lex veneris szükségessége. Egészségpolitikai Szemle. 1935.

47. A filariosis (filaria Bancrofti) kór-meghatározásához, járványtanához és gyógykezeléséhez két eset kapcsán. Orvosképzés. 1935.

48. A bőr- és nemibetegségek oktatásáról. Orvosképzés. 1935.

49. Legifjabb nemzedékünk megvédése súlyosabb természetű fertőző betegségek ellen. Az O. K. E. Antiveneriás Bizottságának ünnepi kötete. (1925—1935.)

50. Fiatalságunk testi és lelki megvédése. A Magyar Katolikus Orvosok Szt. Lukács-Egyesületének díszgyűlésén tartott előadás. Szerző kiadása.

51. Legifjabb nemzedékünk egészségügyi megvédése. Ünnepi beszéd. A debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem 1934/35. évi évkönyvében.

52. Az O. K. E. Antiveneriás Bizottságának tízéves munkásságáról 1925—1935. Az Országos Közegészségügyi Egyesület Antiveneriás Bizottságának ünnepi kötetéből (1925—1935).

53. Újabb adatok az erysipelas fajlagos kezeléséhez. Orvosi Hetilap. 1935.
54. Milyen befolyást gyakorol a 6000/1931. M. E. sz. rendelet a klinikák és kórházak üzemére. Magyar Kórház. 1935.
55. A debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem I. éves hallgatóinak átvizsgálásáról egészségügyi szempontból. Orvosi Hetilap. 1936.
56. A bőr gümős megbetegedéseiről. Orvoscépzés. 1936.
57. Dékáni előterjesztés az egyetemi hallgatók orvosi rendelőintézetének megnyitása ügyében. A Tisza István-Tudományegyetem Tanácsa ülésén 1936. okt. 1-én elhangzott előadás.
58. Beszámoló az athéni nemzetközi diákegészségügyi kongresszusról. Orvosi Hetilap. 1936.
59. Fajlagos reconvalescens savóval gyógyított actinomyosis-betegek. Ib. 1937.
60. A kozmetika irányelvei, ártalmas hajtásai és sikerei. Egészség. 1936.
61. Üdvözlés Nékám Lajos professzor tanári működésének 40-ik éve alkalmából. Ib. 1937.
62. Újabb vizsgálatok és megfigyelések az aktinomykosis kórismezésében és gyógykezelésében. Ib. 1937.
63. A nemibeteg-gondozás szerepe a nemibetegség megelőzésében. Teleia. 1937.
64. A debreceni M. Kir. Horthy Miklós-állami kórház. Magyar Kórház. 1937.
65. A főiskolai ifjúság egészségvédelme. Az 1936. évi országos Felsőoktatási Kongresszuson tartott előadás. Magyar Felsőoktatás. 1937.
66. Az országgyűlés felsőházának 43. ülése. 1937. évi június 21-én tartott felsőházi beszéd.
67. A nemibetegségek praeventiója. Orvoscépzés. 1937.
68. A syphilis kezelése. Népegészségügy. 1936.
69. Egyetemi hallgatóink egészségének megvédése. Dékáni beszéd a Tisza István-Tudományegyetem tanévzáró ünnepélyén. 1936. május 26-án.
70. A hajdúvármegyei vitézek gyermekeinek egészségügyi átvizsgálása az 1936—37. évben. Orvosi Hetilap. 1937.

Dr. SCHRÉTER ZOLTÁNT a III. B) osztályba levelező tagnak ajánljuk.

Schréter Zoltán dr. m. kir. főgeológus Dombóvárrott, Tolna megyében, 1882. október 21-én született. Középköskoláit Felső-lövön és Máramaroszigeten, egyetemi tanulmányait a budapesti

Pázmány Péter-Tudományegyetemen végezte. Főképpen Koch Antal, Lörenthey Imre, Schafarzik Ferenc, Krenner J. Sándor, id. Lóczy Lajos és Cholnoky Jenő előadásait hallgatta. 1908-ban középiskolai tanári s 1909-ben doktori oklevelet szerzett.

1905-ben a Magyar Földrajzi Társaság Déchy-ösztöndíját nyerte el. 1906-tól a József-Műegyetem ásvány-földtani tan-székén Schafarzik Ferenc dr. mellett mint tanársegéd működött, majd 1909-ben a M. Kir. Földtani Intézethez nevezték ki.

Ez időtől kezdve állandóan a M. Kir. Földtani Intézetben végez tudományos és gyakorlati irányú földtani felvételeket és vizsgálatokat. 1908-tól 1911-ig a Krassószörényi-hegységet, 1912 óta a borsod-hevesi Bükk-hegységet, majd a sajóvölgyi harmadkori medencét tanulmányozta. Tagja volt annak a geológus-csoportnak, amely az 1923—24. évek folyamán Csonkamagyarországi szénkészletét állapította meg. 1930 óta tevékenyen részt vett a kincstári szénhidrogénkutatásokban s e kutatások során a Földtani Intézet megbízásából Tard, Nagybátony és Bükk-szék környékét térképezte. Pontos vizsgálatainak eredménye a bükk-széki boltozat megállapítása, amelynek megfúrása az ismert kiváló jó eredményeket szolgáltatotta.

Tudományos működését sokoldalúsága jellemzi. Figyelemreméltók földrengéstanulmányai, hidrogeológiai, barlangtani, geomorfológiai és őslénytani értekezései. Munkái nagyjából részben a regionális földtani és rétegtani irodalomhoz tartoznak.

Nagyobb munkái közül említést érdemelnek :

Adatok a Nyugatkraassószörényi Mészke-hegység déli részének hegyszerkezetéhez és hegyszerkezeti vizsgálatok a Krassószörényi Hegységben.

Ezekben a munkáiban a Nyugatkraassószörényi hegység hegyszerkezetének alapvonalait rakta le oly alaposan, hogy az utána ott járt idegen szakemberek ezen már nem tudtak változtatni.

A magyarországi szarmata rétegek rétegtani helyzete című művében legelőször mutatta ki, hogy a Kárpátok által körülölelt medenceterületnek a szarmata emeletbe sorolt üledékeit az oroszországi mérvadó szarmata emeletnek három tagja közül csupán az alsó alemeletével lehet azonosítani s a középső és felső szarmata alemelet elegesvízi üledékei Magyarországon ismeretlenek.

Harmadkori és pleisztocén hévforrások tevékenységének nyomai a Budai hegyekben című művében a mai budapesti hévforrások földtani fejlődéstörténetét kíséri nyomon a legrégebbi időktől a mai napig. Ez a mű ősföldrajzi (paleográfiai), különlegesen paleohidrologiai irodalmunknak egyik úttörő, legkiválóbb terméke.

A borsod-hevesi szén- és lignitterületek bányaföldtani leírása című hatalmas monográfiája a borsod- és hevesmegyei harmad-

kori medenceterületeknek tudományos és gyakorlati szempontból is egyaránt kiváló jellemzését adja és a borsodi szénmedence szénkinesei iránt érdeklődőknek valóságos bibliája.

Schréter Zoltán dr. munkái a következők:

1. 1907. A Gellért-hegy DK-i lejtőjén feltárt löszről és Dunateraszról. Földtani Közlöny, XXXVI. k.
2. 1907. A sanfranciscói 1906. április 18-i földrengés. Természettud. Közlöny XXXIX. k.
3. 1908. A Páreng-hegység orográfiai és glaciológiai viszonyairól. Földrajzi Közlemények XXXVI. k.
4. 1909. A mehádiai—karánsebesi neogén öbl D-i részének geológiai viszonyai. «Pátria».
5. 1909. A pilisborosjenői mélyfúrás geológiai eredményei. Földtani Közlöny XXXIX. k.
6. 1909. Budapest geológiájához. Földtani Közlöny XXXIX. k.
7. 1909. A Popovo polje. Természettud. Közlöny XCV. pót-füzete.
8. 1910. A gánti timsósvízú kút a Vértesben. Földtani Közlöny XL. k.
9. 1910. Jelentés az orsovai és a mehádiai—kornyai neogén-területeken végzett földtani vizsgálatokról. A M. Kir. Földtani Intézet évi jelentése 1908-ról.
10. 1910. A krassószörényi árvízveszedelem. Földrajzi Közlemények XXXVIII. k.
11. 1910. A Magyarhoni Földtani Társulat kirándulása Nógrád és Szokolyahuta környékére. Földtani Közlöny XL. k.
12. 1911. Jelentés a krassószörényi neogén öblök területén végzett földtani vizsgálatokról. Földtani Intézet évi jelentése 1909-ről.
13. 1911. A Magyarhoni Földtani Társ. kirándulása a Balaton környékére. Földtani Közlöny XLI. k.
14. 1912. A budapesti hévforrások földtani fejlődéstörténete. Magyar Balneológiai Értesítő V. évf. 1. szám.
15. 1912. Harmadkori és pleisztocén hévforrások tevékenységének nyomai a Budai hegyekben. Földtani Intézet Évkönyve XIX. k. V. f.
16. 1912. Adatok a Nyugatkrassószörényi Mészköhögység D-i részének hegyszerkezetéhez. Földtani Intézeti évi jelentése 1910-ről.
17. 1912. Hegyszerkezeti vizsgálatok a krassószörényi hegységben. Földtani Intézet évi jelentése 1911-ről.

18. 1912. A krassószörényi hegység és a Kárpátok hegyszerkezete. Földrajzi Közl. XL. k.
19. 1912. A komárniki barlang kialakulásának története. Földtani Közl. XLII. k.
20. 1912. A magyarországi szármata rétegek rétegtani helyzete. «Koch Emlékkönyv».
21. 1913. Eger környékének földtani viszonyai. Földtani Intézet évi jelentése 1912-ről.
22. 1913. A Balatonvidék mediterrán és szármata rétegeinek faunájáról és a fúrások földtani eredményeiről. Id. Lóczy Lajos: A Balaton környékének geológiája és morfológiája című művében. 246—266, 293—304 és 456. oldalakon.
23. 1914. A magyarországi földtani felvételek és földtani térképek. Természettudományi Közl. XLVI. k. 601 f.
24. 1914. A Bükk-hegység ÉNy-i része. Földtani Intézet évi jelentése 1913-ról.
25. 1915. Németpróna környékének földtani viszonyai. Földtani Intézet évi jelentése 1914-ről.
26. 1915. Földtani felvétel a borsodi Bükk-hegységben. Földtani Intézet évi jelentése 1914-ről.
27. 1915. Két reliktum csigafaj új termőhelyei hazánkban. Állattani Közl. XIV. k.
28. 1915. Halaváts Gyula és Schréter Zoltán: Fehértemplom, Szászkabánya és Ómoldova környéke. Magyarázatok a m. szt. kor. orsz. részletes geológiai térképéhez. (1—59. old.)
29. 1916. A borsod—hevesi Bükk-hegység K-i része. Földtani Intézet évi jelentése 1915-ről.
30. 1916. Rövid közlemények. Feltárás a Hungária körúton és kútúrás a Törökőrön. Földtani Közl. XLVI. k.
31. 1916. Néhány adat a borsod—hevesi Bükk-hegység ősrégészetéhez. Barlangkutatás IV. k.
32. 1916. Kormos Tivadar és Schréter Zoltán: Előzetes jelentés a Budai hegyek és a Gerecse-hegység szélein előforduló édesvízi mészkövek tanulmányozásáról. Földtani Intézet évi jelentése 1915-ről.
33. 1916. Pereces és Sajószentpéter környékének földtani viszonyai. Földtani Intézet évi jelentése 1916-ról.
34. 1915. Morfológiai vizsgálatok Sajószentpéter környékén. Földrajzi Közl. XLV. k.
35. 1916. Rövid közlemények. (Diluviális csontok és mediterrán metaxytherium csontok előfordulása). Földtani Közlöny XLVII. k.
36. 1918. A csoklovinai barlang. Barlangkutatás VI. k.
37. 1919. Salgótarján környékének hidrogeológiai viszonyai. Hidrológiai Közl. II. Földtani Közlöny XLIX. k.

38. 1922. Rozlozsnik, Telegdi Roth és Schréter : Az esztergomi szénterület bányaföldtani viszonyai. A M. Kir. Földtani Intézet kiadványa.

39. 1923. Az egri langyosvízű források. Földtani Intézet Évkönyve XXV. k.

40. 1923. Földtani felvétel a Sajóvölgy neogén medencéjében. A M. Kir. Földtani Intézet évi jelentése 1917—19-ről.

41. 1925. Adatok a Sajómedence és a Bükk D-i oldalának geológiai viszonyaihoz. Földtani Intézet évi jelentése 1920—23-ról.

42. 1925. Az 1925. január 31-i egri földrengés. Földtani Közlemény LV. k.

43. 1925. Az egri földrengés. Természettudományi Közl. LVII. k. 816 f.

44. 1925. A fonóházai barlang Bihar megyében. Barlangkutatás 1922—25. évf.

45. 1927. A banai keserűvíz. Hidrológiai Közl. III. k. 1923.

46. 1928. «Magyarország mészkőbányáinak, vasút- és úthálózatának térképe». 1 : 550,000 méretben. (Szerkesztette : Schréter Zoltán.) A M. Kir. Földtani Intézet kiadványa.

47. 1928. Az esztergomi barnaszénterület karsztvízei. Hidrológiai Közl. I. k.

48. 1929. A borsod—hevesi szén- és lignitterületek bányaföldtani leírása. A M. Kir. Földtani Intézet kiadványa.

49. 1933. Az egri vízvezeték hévvízű artézi kútja. Hidrológiai Közlöny, XII. k. 1932.

50. 1935. A középső miocén képződményei a Bükk-hegység DK-i oldalán. A debreceni Tisza István-Tud. Társ. II. (Orvosterm. tud.) osztályának munkái. V. k. I. f. 1935.

51. 1935. Aggtelek környékének földtani viszonyai. A M. Kir. Földtani Intézet Évi jelentése 1925—28-ról.

52. 1935. A Bükk-hegység triasz képződményei. Földtani Közlöny LXX. k.

53. 1936. Lyttonia a Bükk-hegységből. Földtani Közlöny LXXVI. k.

54. 1937. A kiskéri barnaszénterület földtani viszonyai. A M. Kir. Földtani Intézet évi jelentése 1923—32-ről.

55. 1937. Hidrogeológiai vizsgálatok a Balaton ÉK-i partján lévő fürdőhelyek és községek vízellátása érdekében. A M. Kir. Földtani Intézet évi jelentése 1929—32-ről.

Vendl Aladár r. t.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Rozlozsnik Pál l. t.

Telegdi Roth Károly l. t.

Vendl Miklós l. t.

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályába külső tagul leendő megválasztásra **MOŚCICKI IGNÁC**-ot, a Lengyel Köztársaság elnökét.

Mościcki 1897-ben a fribourgi egyetem fizikai tanszékének lett tanársegédje és főként elektrotechnikai problémák tanulmányozásával foglalkozott. 1901-ben ugyanezen az egyetemen a kísérleti és kutató laboratórium igazgatója. Fribourgban dolgozta ki a tudományos irodalomban és gyakorlatban nevével ismert salétromsavkészítő eljárást. Egyidejűleg nagyfeszültségű áramot sűrítő készüléket is szerkesztett, amelynek gyártására Fribourgban létesítettek telepet. Új, elektrotechnikai módszerrel állított elő cyanamidot is. 1912-ben a lembergi egyetem az újonnan szervezett elektrokémiai tanszékre Mościckit hívta meg tanárnak. Amikor a čhorzowi szintétikus nitrogén-műtrágyagyár a lengyel állam tulajdona lett, ennek a vállalatnak lett igazgatója. Ebben a munkakörben is bizonyosságot szolgáltatott arról, hogy nemcsak kiváló vegyész-mérnök, hanem elsőrangú szervező-tehetség is. A tudományos irodalomban nagyszámú közleménye ismeretes. Tudományos érdemeit a lembergi és varsói műegyetemek azzal jutalmazták, hogy díszdoktorrá választották. 1926. június hava óta a Lengyel Köztársaság elnöke.

Mościcki köztársasági elnök több ízben adta tanújelét annak, hogy Magyarország barátja. Akadémiánknak dízére válik, ha ezt a kiváló tudóst és államférfit külső tagjaink sorába választjuk.

Varga József l. t.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Szarvasy Imre r. t.

Pogány Béla r. t.

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a Magyar Tudományos Akadémia III. osztályába *kültagnak* **BOHR NIELS** fizikust, a koppenhágai egyetem tanárát és a Nobel-díj nyertesét, számos tudományos akadémia tagját.

Amint közismert, Bohr Niels volt az, ki a hidrogén szpektrumát először tudta értelmezni és evvel nemcsak a szpektrumok rejtélyét fejtette meg, hanem az atomok és molekulák általános elméletét tette lehetővé.

Azonkívül fáradhatatlanul és csodálatos elmélyüléssel az atom- és kvantumelmélet lényegének felderítésében a mai napig

vezet és ily irányú kutatásai egész fizikai világfelfogásunk mélyreható átalakulására vezettek.

Tangl Károly ig. és r. t.

Gróh Gyula r. t.

Hoor-Tempis Mór r. t.

Ortvay Rudolf l. t.

Van szerencsénk Akadémiánk *külső tagjával* tisztelettel ajánlani **dr. MARK HERMAN** urat, a bécsi egyetem ny. r. tanárát, az ottani I. számú vegytani intézet igazgatóját, a bécsi tudományos akadémia rendes tagját s az utóbbi tudományos társaság által kiadott Monatshefte für Chemie szerkesztőjét.

Mark professzor egyike a modern természettudomány kiemelt egyéniségeinek, akinek kiváló fizikai és fiziko-kémiai tudása legerősebben egyesül szerves vegytani és életvegytani képzettségével. Mint a fizikai vizsgálómódszerek és kivált a röntgenspektroszkópia elismert művelője, az utóbbi évtized alatt fontos természetes anyagok felkutatását tűzte ki céljává az említett eljárások segélyével és sikerült is neki a kaucsuk, a celluloz és más termékek terén oly eredményeket elérni, amelyek világszerte elismertek és kétségtelenül növényélettani szempontból is nevezetes kapcsolatokat ígérnek. Nem lehet itt célunk a becslésünk szerint legalább 100 eredeti értekezés ismertetése, azonban külön is reá kell mutatnunk az alábbi két összefoglaló kötetre: *Der Aufbau der hochpolymeren organischen Naturstoffe* (Leipzig, 1930) és *Physik und Chemie der Cellulose* (Berlin, 1932); az előbbi munka K. H. Meyer professzorral együttesen készült. Igen figyelemreméltók és sok tekintetben iránymutatók azok a fejezetek is, amelyek Freudenberg Stereochemiejében tételtek közé Mark tollából.

Végül hangsúlyozni szeretnők, hogy Mark prof. évek óta rendszeresen dolgozik a magyar-osztrák tudományos kapcsolatok kimélyítésén, amivel kapcsolatban hazánkban is több gyönyörű előadást tartott, kivált a nehéz vízről, amely szintén munkaterületei közé tartozik.

Meggyőződésünk szerint Mark Herman úrnak külső taggá való megválasztása Akadémiánknak csakis újabb díszet jelenthetne s azért a legmelegebben ajánljuk jelen előterjesztésünket a tek. Akadémia szíves pártfogásába.

Tangl Károly ig. és r. t.

Mauritz Béla ig. és r. t.

Zemplén Géza r. t.

Gróh Gyula r. t.

Zechmeister László l. t.

Széki Tibor l. t.

B110027

